

2024/2474

20.9.2024

DECYZJA KOMISJI (UE) 2024/2474

z dnia 5 kwietnia 2024 r.

**w sprawie programów pomocy SA.50787 (2021/C) (ex 2018/N) i SA.50837 (2021/C) (ex 2018/N)
wdrożonych przez Czechy na rzecz dużych przedsiębiorstw prowadzących działalność w sektorze
produkcji podstawowej produktów rolnych**

(notyfikowana jako dokument nr C(2024) 2096)

(Jedynie tekst w języku czeskim jest autentyczny)

KOMISJA EUROPEJSKA,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 108 ust. 2 akapit pierwszy,

po wezwaniu zainteresowanych stron do przedstawienia uwag zgodnie z art. 108 ust. 2 akapit pierwszy Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE) ⁽¹⁾ i uwzględniając otrzymane odpowiedzi,

a także mając na uwadze, co następuje:

1. PROCEDURA

- (1) Pismem z dnia 29 marca 2018 r. Czechy zgłosiły Komisji program pomocy SA.50787 (2018/N). Pismami z dnia 22 maja 2018 r., 19 lipca 2018 r., 8 października 2018 r., 17 grudnia 2018 r., 6 marca 2019 r., 28 maja 2019 r. i 6 maja 2020 r. służby Komisji zwróciły się o dodatkowe informacje. Władze czeskie dostarczyły dodatkowe informacje w pismach z dnia 21 czerwca 2018 r., 20 sierpnia 2018 r., 8 listopada 2018 r., 18 stycznia 2019 r. i 29 maja 2020 r.
- (2) Pismem z dnia 6 kwietnia 2018 r. Czechy zgłosiły program pomocy SA.50837 (2018/N). Pismami z dnia 1 czerwca 2018 r., 14 sierpnia 2018 r., 8 października 2018 r., 17 grudnia 2018 r., 6 marca 2019 r., 28 maja 2019 r. i 6 maja 2020 r. służby Komisji zwróciły się o dodatkowe informacje. Władze czeskie przekazały dodatkowe informacje w pismach z dnia 21 czerwca 2018 r., 13 września 2018 r., 8 listopada 2018 r., 18 stycznia 2019 r., 29 marca 2019 r. i 29 maja 2020 r.
- (3) Pismem z dnia 6 marca 2019 r. Komisja poinformowała władze czeskie o swojej decyzji o przeniesieniu dwóch zgłoszeń do rejestru niezgłoszonych środków pomocy, ponieważ środki pomocy zostały przyznane przed zgłoszeniem Komisji programów pomocy. Jednocześnie Komisja postanowiła połączyć te sprawy w celu oceny ze względu na taki sam przedmiot.
- (4) Pismem z dnia 12 stycznia 2021 r. Komisja poinformowała Czechy o swojej decyzji o wszczęciu postępowania określonego w art. 108 ust. 2 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (zwanego dalej „TFUE”) w odniesieniu do pomocy przyznanej dużym przedsiębiorstwom przed przyjęciem decyzji C(2021)41 final z dnia 12 stycznia 2021 r. ⁽²⁾ („decyzja o wszczęciu postępowania”) i powiadomieniem o niej władz czeskich. Jednocześnie Komisja podjęła decyzję o niewnoszeniu zastrzeżeń wobec pomocy, która zostałaby przyznana w ramach dwóch programów SA.50787 i SA.50837 po przyjęciu decyzji o wszczęciu postępowania i powiadomieniu o niej władz czeskich, ponieważ pomoc ta była zgodna z rynkiem wewnętrznym na podstawie art. 107 ust. 3 lit. c) TFUE.
- (5) Decyzję Komisji o wszczęciu postępowania określonego w art. 108 ust. 2 TFUE opublikowano w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej* ⁽³⁾. Komisja zwróciła się do zainteresowanych strony oraz Czech o przedstawienie uwag.

⁽¹⁾ Zaproszenie do zgłaszania uwag zgodnie z art. 108 ust. 2 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, pomoc państwa SA.50787 (2019/NN) (ex 2018/N) i SA.50837 (2019/NN) (ex 2018/N) (Dz.U. C 60 z 19.2.2021, s. 39).

⁽²⁾ Dz.U. C 60 z 19.2.2021, s. 39.

⁽³⁾ Por. przypis 2.

- (6) Komisja otrzymała pięć uwag od zainteresowanych stron. Przekazała te uwagi Czechom, aby państwo to mogło się do nich odnieść. W tym samym piśmie Komisja zwróciła się również do władz czeskich o przedstawienie aktualnych informacji na temat stanu procedur odzyskania pomocy wszczętych przez władze czeskie, w szczególności na temat powiązanych postępowań sądowych⁽⁴⁾. Czechy przedstawiły swoje uwagi w piśmie z dnia 23 maja 2022 r.
- (7) Pismem z dnia 15 czerwca 2022 r. Komisja zwróciła się o dalsze wyjaśnienia odnośnie do orzeczeń wydanych przez sąd krajowy, dotyczących odzyskania pomocy przyznanej przed powiadomieniem przez Komisję władz czeskich o decyzji o wszczęciu postępowania. Władze czeskie odpowiedziały pismem z dnia 24 sierpnia 2022 r.

2. SZCZEGÓŁOWY OPIS PROGRAMÓW POMOCY

2.1. Zakres decyzji

- (8) Niniejsza decyzja dotyczy pomocy przyznanej niezgodnie z prawem dużym przedsiębiorstwom na restrukturyzację sadów oraz na budowę nawadniania kropelkowego w sadach, na polach chmielowych, w winnicach i szkółkach przed zgłoszeniem programów SA.50787 i SA.50837.
- (9) Zgłoszone programy to:
 - a) SA.50787 (2021/C) (ex 2018/N): Pomoc na restrukturyzację sadów;
 - b) SA.50837 (2021/C) (ex 2018/N): Pomoc na budowę nawadniania kropelkowego w sadach, na polach chmielowych, w winnicach i szkółkach.
- (10) Za pomocą obu zgłoszonych programów Czechy zamierzały zastąpić istniejące środki pomocy SA.46621 (2016/XA) i SA.46972 (2016/XA) objęte wyłączeniem na podstawie rozporządzenia Komisji (UE) nr 702/2014⁽⁵⁾, aby rozszerzyć grupy kwalifikujących się beneficjentów o duże przedsiębiorstwa. Programy pomocy, po ich zatwierdzeniu przez Komisję, miały zatem zastąpić programy objęte wyłączeniem grupowym.

2.2. Wspólne cechy obu programów

2.2.1. Cel

- (11) Władze czeskie wystosowały zgłoszenie SA.50787 (2021/C) (ex 2018/N) w celu przyznania pomocy na zakładanie sadów uprawianych zgodnie ze zintegrowaną metodą produkcji.
- (12) Władze czeskie wystosowały zgłoszenie SA.50837 (2021/C) (ex 2018/N) w celu przyznania pomocy na budowę funkcjonalnego nawadniania kropelkowego w sadach, na polach chmielowych, winnicach i szkółkach w Czechach.

2.2.2. Czas trwania

- (13) Objęty wyłączeniem program pomocy SA.46621 (2016/XA) obowiązywał od dnia 17 października 2016 r. Objęty wyłączeniem program pomocy SA.46972 (2016/XA) obowiązywał od dnia 7 grudnia 2016 r. Oba programy pomocy objęte wyłączeniem zastąpiono w dniu 12 stycznia 2021 r. zgłoszonymi programami pomocy SA.50787 i SA.50837.
- (14) Decyzją o wszczęciu postępowania oba zgłoszone programy pomocy SA.50787 i SA.50837 zostały zatwierdzone na przyszłość, do dnia 31 grudnia 2024 r.

2.2.3. Beneficjenci

- (15) W obu programach SA.50787 i SA.50837 pomoc może być przyznawana przedsiębiorstwom każdej wielkości, prowadzącym działalność w sektorze produkcji podstawowej produktów rolnych.

⁽⁴⁾ W trakcie postępowania wstępnego władze czeskie przyznały, że na szczeblu krajowym wszczęto postępowanie w sprawie odzyskania pomocy wobec dużych beneficjentów, którzy otrzymali pomoc na podstawie programów objętych wyłączeniem grupowym. Według stanu na dzień 29 maja 2020 r. nie odzyskano żadnej pomocy, ponieważ zainteresowani beneficjenci wnieśli sprawy do sądu.

⁽⁵⁾ Rozporządzenie Komisji (UE) nr 702/2014 z dnia 25 czerwca 2014 r. uznające niektóre kategorie pomocy w sektorach rolnym i leśnym oraz na obszarach wiejskich za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz.U. L 193 z 1.7.2014, s. 1).

2.2.4. Podstawa prawna

- (16) Podstawę prawną obu programów SA.50787 i SA.50837, a także poprzednich programów pomocy objętych wyłączeniem grupowym SA.46621 (2016/XA) i SA.46972 (2016/XA), stanowią następujące akty:
- 1) ustawa nr 252/1997 Biul.U. o rolnictwie, z późniejszymi zmianami;
 - 2) Zasady przyznawania środków na podstawie § 1, 2 i 2d ustawy nr 252/1997 Biul. U. o rolnictwie (zwane dalej „zasadami przyznawania pomocy”).

2.2.5. Budżet

- (17) Całkowity budżet programu pomocy SA.50787 (2021/C) wynosi 1 400 mln CZK (ok. 52,4 mln EUR ⁽⁶⁾).
- (18) Całkowity budżet programu pomocy SA.50837 (2021/C) wynosi 560 mln CZK (około 21 mln EUR ⁽⁷⁾).
- (19) Oba programy pomocy są finansowane z budżetu państwa. Pomoc przyznawana jest w formie dotacji bezpośrednich. Organem przyznającym pomoc w ramach obu programów jest Państwowy Fundusz Interwencji Rolnej (*Státní zemědělský intervenční fond*).

2.3. Opis programu pomocy SA.50787 (2021/C)

- (20) W tym programie pomoc może zostać przyznana na zakładanie nowych sadów na terytorium Czech, poza stolicą – Pragą. Pomoc przyznawana jest w roku sadzenia.
- (21) Pomoc może zostać przyznana na sadzenie odmian owoców wymienionych w tabeli w dokumencie interpretacyjnym do programu dotacji, uprawianych zgodnie ze zintegrowaną metodą produkcji, w której nie przekracza się ustalonych wartości granicznych dla metali ciężkich ⁽⁸⁾.
- (22) Do objęcia pomocą kwalifikują się następujące koszty:
- 1) koszty prac przygotowawczych: nawożenie na zapas, przygotowanie gleby (orka głęboka, uprawa, nawożenie, przygotowanie przed sadzeniem), przygotowanie przedsięwzięcia (selekcja odmian, zapylacze, określenie kierunku szpalerów, geometryczna orientacja działki), montaż ogrodzeń, wymiarowanie sadzenia, przygotowanie bruzd;
 - 2) koszty materiału nasadzeniowego, w tym transportu na działkę sadowniczą i krótkoterminowego składowania;
 - 3) koszty przygotowania materiału nasadzeniowego do sadzenia i koszty sadzenia;
 - 4) koszty osłonek i ich montażu, drutu sadowniczego i jego montażu, palików podporowych i wiązań w roku sadzenia.
- (23) Pomoc może zostać przyznana w wysokości do 50 % kosztów kwalifikowalnych i nie może przekraczać następujących kwot maksymalnych:
- 1) do 240 000 CZK/ha (ok. 9 000 EUR ⁽⁹⁾) dla sadów obsadzonych kwalifikującymi się gatunkami jabłek, gruszek, moreli, brzoskwiń, śliwek, czereśni i wiśni na obszarze co najmniej 1 ha na jeden gatunek, z minimalną liczbą drzew wynoszącą 800 na hektar;
 - 2) do 120 000 CZK/ha (ok. 4 500 EUR ⁽¹⁰⁾) dla sadów obsadzonych kwalifikującymi się gatunkami jabłek, gruszek, moreli, brzoskwiń, śliwek, czereśni i wiśni na obszarze co najmniej 1 ha na jeden gatunek, z minimalną liczbą drzew wynoszącą 400 na hektar;
 - 3) do 60 000 CZK/ha (ok. 2 250 EUR ⁽¹¹⁾) dla sadów obsadzonych kwalifikującymi się gatunkami owoców jagodowych (porzeczek, agrestu, malin) na obszarze co najmniej 0,5 ha na jeden gatunek. Minimalna liczba sadzonek musi wynosić 3 000 na hektar.

⁽⁶⁾ Kurs wymiany CZK na EUR z 17.9.2020 r.: 1 CZK = 0,03743 EUR.

⁽⁷⁾ Kurs wymiany CZK na EUR z 17.9.2020 r.: 1 CZK = 0,03743 EUR.

⁽⁸⁾ Por. motyw 25 decyzji o wszczęciu postępowania.

⁽⁹⁾ Kurs wymiany CZK na EUR z 17.9.2020 r.: 1 CZK = 0,03743 EUR.

⁽¹⁰⁾ Kurs wymiany CZK na EUR z 17.9.2020 r.: 1 CZK = 0,03743 EUR.

⁽¹¹⁾ Kurs wymiany CZK na EUR z 17.9.2020 r.: 1 CZK = 0,03743 EUR.

- (24) Inwestycje w ramach tego programu mają na celu poprawę ogólnych wyników oraz zrównoważonego charakteru gospodarstw rolnych.
- (25) Tego działania nie przewidziano w czeskim programie rozwoju obszarów wiejskich („PROW”) na lata 2014–2020. Mimo że PROW obejmował działanie „Zintegrowana produkcja owoców”, według władz czeskich te dwa działania nie pokrywały się, lecz wzajemnie się uzupełniały. Przedmiotowa pomoc państwa przyznawana jest na zakładanie sadów, natomiast finansowanie w ramach działania na rzecz rozwoju obszarów wiejskich przyznawano już istniejącym sadom. Wnioskodawcy mogli ubiegać się zarówno o finansowanie w ramach pomocy państwa na zakładanie sadów, jak i o późniejsze finansowanie w ramach PROW na ich utrzymanie. W takim przypadku wymagane było przedstawienie dwóch analiz gleby potwierdzających przestrzeganie dopuszczalnych wartości dla substancji chemicznych.
- (26) Komisja stwierdziła, że program był spójny z celami realizowanymi w ramach czeskiego PROW na lata 2014–2020, w szczególności z celem przyczyniania się do zwiększenia konkurencyjności produkcji podstawowej produktów rolnych i poprawy jakości produktów pierwotnych (motywy 92 i 93 decyzji o wszczęciu postępowania). Ponadto Komisja stwierdziła, że pomoc miała pozytywny wpływ na środowisko, ponieważ zintegrowana metoda produkcji prowadzi do zmniejszenia zawartości metali ciężkich w glebie (motyw 94 decyzji o wszczęciu postępowania).

2.4. Opis programu pomocy SA.50837 (2021/C)

- (27) W ramach tego programu pomoc może zostać przyznana na pokrycie następujących kosztów:
- 1) zakupu lub leasingu maszyn, urządzeń i wyposażenia do wartości rynkowej danych aktywów;
 - 2) kosztów ogólnych związanych z wydatkami, o których mowa w poprzednim punkcie.
- (28) Pomoc może zostać przyznana w wysokości do 50 % kosztów kwalifikowalnych, przy czym beneficjenci mogą otrzymać do 72 000 CZK (ok. 2 700 EUR ⁽¹²⁾) na hektar zbudowanego nawadniania kropelkowego.
- (29) Inwestycje dofinansowywane w ramach tego programu nie obejmują ulepszenia istniejących instalacji nawadniających lub elementów infrastruktury nawadniającej, a wyłącznie nowo wybudowane instalacje nawadniania kropelkowego.
- (30) Zgodnie z dyrektywą 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady ⁽¹³⁾ Czechy przekazały Komisji plan gospodarowania wodami w dorzeczu dla całego obszaru, w którym dokonywane są inwestycje, a także dla wszelkich innych obszarów, w których inwestycja może mieć wpływ na środowisko. Środki wchodzące w życie na mocy planu gospodarowania wodami w dorzeczu zgodnie z art. 11 tej dyrektywy i mające znaczenie dla sektora rolniczego zostały określone w odpowiednim programie środków.
- (31) Według władz czeskich inwestycje objęte tym programem pomocy mogą skutkować zwiększeniem netto nawadnianego obszaru i mają wpływ na dane części wód podziemnych lub powierzchniowych. W związku z tym władze czeskie potwierdziły, że inwestycje nie mają wpływu na te jednolite części wód podziemnych lub powierzchniowych, których stan określono w odpowiednim planie gospodarowania wodami w dorzeczu jako mniej niż dobry z powodów związanych z ilością wody.
- (32) Według władz czeskich program ma pozytywny wpływ na środowisko, ponieważ metoda nawadniania kropelkowego przynosi oszczędność wody w porównaniu z innymi rodzajami nawadniania. Oczekuje się, że nawadnianie kropelkowe pozwoli zaoszczędzić co najmniej 30 % wody, aby przeciwdziałać suszy, i w ten sposób poprawi stabilność oraz jakość produkcji, a jednocześnie zmniejszy zużycie wody.
- (33) Jak potwierdziły władze czeskie, analiza środowiskowa musi wykazać, że inwestycje objęte pomocą nie będą miały negatywnego wpływu na środowisko. Zatem każdy wniosek o przyznanie pomocy jest oceniany indywidualnie.

⁽¹²⁾ Kurs wymiany CZK na EUR z 17.9.2020 r.: 1 CZK = 0,03743 EUR.

⁽¹³⁾ Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (Dz.U. L 327 z 22.12.2000, s. 1).

- (34) Warunkiem przyznania pomocy jest przedstawienie pozwolenia wodnoprawnego wydanego przez właściwy organ ds. gospodarki wodnej, który ocenia między innymi wpływ przedsięwzięcia na poszczególne składniki środowiska.
- (35) Ponadto pomoc jest uzależniona od wprowadzenia opomiarowania zużycia wody na poziomie wspieranej inwestycji.
- (36) Władze czeskie zobowiązały się zagwarantować w odniesieniu do obszaru dorzecza, w którym ma miejsce inwestycja, wkład różnych zastosowań wody do zwrotu kosztów usług wodnych przez sektor rolny zgodnego z art. 9 ust. 1 akapit pierwszy dyrektywy 2000/60/WE, uwzględniając, w stosownych przypadkach, społeczne, środowiskowe i gospodarcze skutki odzyskiwania oraz warunki geograficzne i klimatyczne w danym regionie lub regionach.
- (37) Komisja stwierdziła, że program był spójny z celami realizowanymi w ramach czeskiego PROW na lata 2014–2020, w szczególności z celem przyczyniania się do zwiększenia konkurencyjności produkcji podstawowej produktów rolnych i poprawy jakości produktów pierwotnych (motywy 92 i 93 decyzji o wszczęciu postępowania). Ponadto Komisja stwierdziła, że pomoc miała pozytywny wpływ na środowisko, ponieważ zintegrowana metoda produkcji prowadzi do zmniejszenia zawartości metali ciężkich w glebie (motywy 94 decyzji o wszczęciu postępowania).

3. PODSTAWY WSZCZĘCIA POSTĘPOWANIA

3.1. Niezgodność programów pomocy z prawem

- (38) Programy pomocy SA.50787 i SA.50837 zgłoszono Komisji odpowiednio w dniach 29 marca 2018 r. i 6 kwietnia 2018 r. Władze czeskie potwierdziły, że zostały one wdrożone jeszcze przed ich zgłoszeniem.
- (39) Biorąc pod uwagę fakt, że Czechy nie wywiązały się z obowiązku wynikającego z art. 108 ust. 3 TFUE, w decyzji o wszczęciu postępowania ⁽¹⁴⁾ Komisja stwierdziła, że pomoc przyznana dużym przedsiębiorstwom przed zgłoszeniem programów SA.50787 i SA.50837 stanowiła nową pomoc, którą Komisja uznała za pomoc niezgodną z prawem w rozumieniu art. 1 lit. f) rozporządzenia Rady (UE) 2015/1589 ⁽¹⁵⁾.

3.2. Zgodność pomocy z rynkiem wewnętrznym

- (40) Zgodnie z art. 107 ust. 3 TFUE pomoc można uznać za zgodną z rynkiem wewnętrznym tylko wtedy, gdy znajdzie zastosowanie jedno z odstępstw przewidzianych w tym artykule. W przedmiotowych sprawach Komisja zbadała, czy zastosowanie ma odstępstwo przewidziane w art. 107 ust. 3 lit. c) TFUE, zgodnie z wykładnią zawartą w treści odpowiednich Wytycznych Unii Europejskiej w sprawie pomocy państwa w sektorach rolnym i leśnym oraz na obszarach wiejskich ⁽¹⁶⁾ z 2014 r. (zwanych dalej „wytycznymi z 2014 r.”).
- (41) Zgodnie z art. 107 ust. 3 lit. c) TFUE pomoc może zostać uznana za zgodną z rynkiem wewnętrznym, jeśli jest przeznaczona na ułatwianie rozwoju niektórych działań gospodarczych lub niektórych regionów gospodarczych, o ile nie zmienia warunków wymiany handlowej w zakresie sprzecznym ze wspólnym interesem.
- (42) Programy pomocy oceniono również w świetle wytycznych z 2014 r., które obowiązywały w chwili zatwierdzania programów SA.50787 i SA.50837.
- (43) W szczególności w decyzji o wszczęciu postępowania Komisja oceniła zgodność obu programów – SA.50787 i SA.50837 – z rynkiem wewnętrznym na podstawie części I („Wspólne zasady oceny”) oraz części II sekcja 1.1.1.1. („Pomoc na inwestycje w rzeczowe aktywa trwałe i wartości niematerialne i prawne w gospodarstwach rolnych związane z produkcją podstawową produktów rolnych”) wytycznych z 2014 r.

⁽¹⁴⁾ Por. motyw 64 decyzji o wszczęciu postępowania.

⁽¹⁵⁾ Rozporządzenie Rady (UE) 2015/1589 z dnia 13 lipca 2015 r. ustanawiające szczegółowe zasady stosowania art. 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (tekst jednolity) (Dz.U. L 248 z 24.9.2015, s. 9).

⁽¹⁶⁾ Dz.U. C 204 z 1.7.2014, s. 1, zmienione zawiadomieniem opublikowanym w Dz.U. C 390 z 24.11.2015, s. 4.

- (44) Na podstawie tej oceny Komisja stwierdziła w decyzji o wszczęciu postępowania, że pomoc, która zostałaaby przyznana **po** zatwierdzeniu obu programów pomocy i po powiadomieniu władz czeskich o decyzji, była zgodna z rynkiem wewnętrznym na podstawie art. 107 ust. 3 lit. c) TFUE.
- (45) Na tamtym etapie Komisja nie mogła jednak dojść do takiego samego wniosku w odniesieniu do pomocy przyznanej dużym przedsiębiorstwom **przed** zgłoszeniem oraz zatwierdzeniem dwóch programów pomocy SA.50787 i SA.50837 w drodze decyzji Komisji. Ocena tych programów pomocy wykazała, że chociaż pomoc była zgodna ze szczegółowymi warunkami określonymi w części II sekcja 1.1.1.1 wytycznych z 2014 r., to istniały wątpliwości co do istnienia efektu zachęty, a w konsekwencji co do zgodności takiej pomocy z rynkiem wewnętrznym na podstawie art. 107 ust. 3 lit. c) TFUE, z powodów wskazanych poniżej.
- (46) Zgodnie z pkt (66) wytycznych z 2014 r. pomoc można było uznać za zgodną z rynkiem wewnętrznym, tylko jeżeli przynosiła efekt zachęty. Ponadto zgodnie z tym punktem efekt zachęty miał miejsce wtedy, gdy pomoc zmieniała zachowanie przedsiębiorstwa w taki sposób, że angażowało się ono w dodatkową działalność, której nie podjęłoby bez przyznanej pomocy lub którą podjęłoby wyłącznie w ograniczonym zakresie lub w inny sposób.
- (47) Zgodnie z pkt (70) wytycznych z 2014 r. Komisja uznała, że pomoc nie stanowiła zachęty dla beneficjenta, jeżeli prace nad danym projektem lub dane działania rozpoczęły się przed złożeniem przez beneficjenta wniosku o przyznanie pomocy do władz krajowych. Taki wniosek o przyznanie pomocy musiał zawierać przynajmniej następujące dane: nazwę i wielkość przedsiębiorstwa, opis projektu lub działania, w tym miejsce oraz termin jego rozpoczęcia i zakończenia, kwotę pomocy niezbędną do przeprowadzenia projektu i koszty kwalifikowalne.
- (48) Zgodnie z pkt (35)25 wytycznych z 2014 r. „rozpoczęcie realizacji projektu lub działania” oznaczało rozpoczęcie działań lub prac budowlanych związanych z inwestycją lub pierwsze prawnie wiążące zobowiązanie do zamówienia urządzeń lub usług lub wszelkie inne zobowiązanie, które sprawia, że projekt lub działanie jest nieodwracalne, w zależności od tego, które z wymienionych wydarzeń nastąpiło wcześniej.
- (49) Ponadto zgodnie z pkt (72) wytycznych z 2014 r. duże przedsiębiorstwa musiały opisać we wniosku sytuację, jaka nastąpiłaby w razie nieotrzymania pomocy, i przedstawić odpowiednie dokumenty uzasadniające opisaną we wniosku sytuację alternatywną, którą określa się jako scenariusz alternatywny. Zgodnie z pkt (73) wytycznych z 2014 r. organ przyznający pomoc był zobowiązany skontrolować wiarygodność scenariusza alternatywnego i potwierdzić, że pomoc przyniosła wymagany efekt zachęty.
- (50) Co się tyczy tego dodatkowego warunku mającego zastosowanie do dużych przedsiębiorstw, dotyczącego przedstawienia scenariusza alternatywnego, Komisja w decyzji o wszczęciu postępowania odniosła się do definicji mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) zawartej w załączniku I do rozporządzenia (UE) nr 702/2014⁽¹⁷⁾ oraz do odpowiedniego orzecznictwa sądów unijnych⁽¹⁸⁾.
- (51) Zgodnie z art. 2 ust. 1 załącznika I do rozporządzenia (UE) nr 702/2014 do kategorii małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) należą przedsiębiorstwa, które zatrudniają mniej niż 250 pracowników i których roczny obrót nie przekracza 50 mln EUR lub których całkowity bilans roczny nie przekracza 43 mln EUR.
- (52) Zgodnie z art. 3 ust. 1 załącznika I do rozporządzenia (UE) nr 702/2014 „przedsiębiorstwo samodzielne” oznacza każde przedsiębiorstwo, które nie jest zakwalifikowane jako przedsiębiorstwo partnerskie w rozumieniu ust. 2 ani jako przedsiębiorstwo powiązane w rozumieniu ust. 3.
- (53) Zgodnie z art. 4 ust. 2 załącznika I do rozporządzenia (UE) nr 702/2014 w przypadku gdy w dniu zamknięcia ksiąg rachunkowych dane przedsiębiorstwo przekroczyło w skali rocznej pułap zatrudnienia lub pułap finansowy lub też spadło poniżej pułapu zatrudnienia lub pułapu finansowego określonych w art. 2, uzyskanie lub utrata statusu średniego, małego lub mikroprzedsiębiorstwa następuje tylko wówczas, gdy zjawisko to powtórzy się w ciągu dwóch kolejnych okresów obrachunkowych.

⁽¹⁷⁾ Rozporządzenie (UE) nr 702/2014 zostało zastąpione rozporządzeniem Komisji 2022/2472 z dnia 14 grudnia 2022 r. uznającym niektóre kategorie pomocy w sektorach rolnym i leśnym oraz na obszarach wiejskich za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz.U. L 327 z 21.12.2022, s. 1). Załącznik I do tego rozporządzenia nie został zmieniony.

⁽¹⁸⁾ Por. motywy 105–113 decyzji o wszczęciu postępowania.

- (54) Motywy 109–113 decyzji o wszczęciu postępowania zawierały następującą argumentację w tym kontekście.
- (55) W motywie 40 rozporządzenia (UE) nr 702/2014 wyjaśniono, że aby wyeliminować różnice, które mogłyby spowodować zakłócenia konkurencji, oraz aby ułatwić koordynację różnych krajowych i unijnych inicjatyw dotyczących MŚP, a także ze względu na przejrzystość administracyjną i pewność prawną definicja MŚP stosowana na potrzeby tego rozporządzenia opiera się na definicjach określonych w zaleceniu Komisji 2003/361/WE⁽¹⁹⁾.
- (56) W motywie 39 rozporządzenia (UE) nr 702/2014 wyjaśniono przyczynę wyłączenia MŚP z wymogu zgłoszenia ustanowionego w art. 108 ust. 3 TFUE: „Małe i średnie przedsiębiorstwa odgrywają decydującą rolę w tworzeniu miejsc pracy, a w ujęciu bardziej ogólnym są również czynnikiem stabilności społecznej i rozwoju gospodarczego. Rozwój MŚP mogą jednak ograniczać niedoskonałości rynku, powodujące pewne typowe problemy. MŚP mają często trudności z uzyskaniem kapitału lub kredytów z uwagi na niechęć niektórych rynków finansowych do podejmowania ryzyka oraz ograniczone zabezpieczenia, jakie te MŚP mogą zaoferować. Ograniczone zasoby mogą im również ograniczyć dostęp do informacji dotyczących w szczególności nowych technologii i potencjalnych rynków. Aby ułatwić rozwój działalności gospodarczej MŚP, niniejsze rozporządzenie powinno zatem wyłączyć niektóre rodzaje pomocy na rzecz MŚP z wymogu zgłoszenia ustanowionego w art. 108 ust. 3 Traktatu”.
- (57) Jak stwierdzono w licznych wyrokach sądów unijnych, jedynie przedsiębiorstwa, które borykają się z trudnościami typowymi dla MŚP, powinny być uprawnione do korzyści wynikających z tego statusu. Zgodnie z orzecznictwem sądów unijnych definicję MŚP należy interpretować ściśle, ponieważ korzyści wynikające ze statusu MŚP najczęściej stanowią wyjątki od ogólnych zasad (w szczególności w dziedzinie pomocy państwa)⁽²⁰⁾. Konieczne jest wyeliminowanie z kategorii MŚP grup przedsiębiorstw, których siła ekonomiczna może przekraczać siłę prawdziwych MŚP, nawet jeśli formalnie spełniają one kryteria określone w definicji MŚP⁽²¹⁾. Należy również zapewnić, by definicji MŚP nie obchodzono środkami czysto formalnymi⁽²²⁾. Zgodnie z tym orzecznictwem, jeżeli dane przedsiębiorstwo nie boryka się z problemami typowymi dla MŚP, Komisja może odmówić uznania go za MŚP. Orzecznictwo to opiera się na zasadzie zachowania skuteczności prawa Unii.

⁽¹⁹⁾ Zalecenie Komisji z dnia 6 maja 2003 r. dotyczące definicji mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw (Dz.U. L 124 z 20.5.2003, s. 36).

⁽²⁰⁾ Sprawa C-110/13 HaTeFo, EU:C:2014:114, pkt 32.

⁽²¹⁾ Zob. w szczególności wyroki w następujących sprawach (dodano podkreślenie):

- C-516/19 NMI Technologietransfer, EU:C:2020:754, pkt 31–34 [w sprawie dotyczącej wykładni definicji MŚP na podstawie ogólnego rozporządzenia w sprawie wyłączeń grupowych – rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014]. „34 Kryterium to ma zatem na celu lepsze zrozumienie – jak wynika w szczególności z motywu 9 zalecenia z 2003 r., na którym opiera się, jak wskazuje motyw 30 rozporządzenia nr 651/2014, pojęcie MŚP zdefiniowane w załączniku I do tego rozporządzenia – rzeczywistej pozycji ekonomicznej MŚP i **wyeliminowanie z kategorii MŚP grup przedsiębiorstw, których siła ekonomiczna przekracza siłę MŚP, w celu zapewnienia, że tylko przedsiębiorstwa, które naprawdę potrzebują przywilejów wynikających dla MŚP z różnych przepisów lub środków zastosowanych dla ich korzyści, faktycznie z nich skorzystają** (zob. wyrok z dnia 27 lutego 2014 r., HaTeFo, C-110/13, EU:C:2014:114, pkt 31)”;
- C-91/01 Włochy/Komisja, EU:C:2004:244 pkt 31 i 50–54 („51. Wykładni kryterium niezależności należy zatem dokonać w świetle tego celu, jak wskazał rzecznik generalny w pkt 33 opinii, efektem czego przedsiębiorstwo należące w części nieprzekraczającej 25 % do dużego przedsiębiorstwa i **spełniające tym samym owo kryterium pod względem formalnym, lecz w rzeczywistości należące do większej grupy przedsiębiorstw, nie może jednak zostać uznane za spełniające to kryterium**”);
- C-110/13 HaTeFo, EU:C:2014:114, pkt 34 i 39 („34 Artykuł 3 ust. 3 akapit czwarty załącznika do zalecenia w sprawie MŚP należy więc **interpretować w świetle tego celu** w ten sposób, że **przedsiębiorstwa, które formalnie nie pozostają w jednej z relacji przywołanych** w pkt 28 niniejszego wyroku, lecz które ze względu na rolę osoby fizycznej lub grupy osób fizycznych działających wspólnie **stanowią jeden podmiot gospodarczy, także powinny być uznane za przedsiębiorstwa powiązane** w rozumieniu tego przepisu, jeżeli prowadzą swoją działalność lub część swojej działalności na tym samym rynku właściwym lub na rynkach sąsiednich (zob. analogicznie [...] wyrok w sprawie Włochy przeciwko Komisji, pkt 51)”);
- T-137/02, Pollmeier/Komisja, EU:T:2004:304, pkt 61–62. („62 Wykładni art. 1 ust. 3 i 4 zalecenia 96/280 **należy zatem dokonywać w świetle tego celu**, tak by dane przedsiębiorstwa, nawet należące w części mniejszej niż 25 % do innego przedsiębiorstwa, były brane pod uwagę w celu dokonania obliczeń progów powołanych w ust. 1 tego artykułu, w okolicznościach gdy **przedsiębiorstwa te – mimo faktu iż są od siebie niezależne pod względem formalnym – stanowią jedną jednostkę gospodarczą** (zob. podobnie [...] wyrok w sprawie Włochy przeciwko Komisji, pkt 51)”).

⁽²²⁾ Sprawy C-91/01 Włochy/Komisja, EU:C:2004:244, pkt 50; C-110/13, HaTeFo, ECLI:EU:C:2014:114, pkt 33.

- (58) W art. 4 ust. 2 załącznika I do rozporządzenia (UE) nr 702/2014 przewidziano mechanizm umożliwiający MŚP zachowanie ich statusu pomimo zmian uznawanych za przejściowe i ulegające wahaniom (chyba że przedsiębiorstwo przekroczy pułapy „w ciągu dwóch kolejnych okresów obrachunkowych”). Zapewnienie takiego mechanizmu przedsiębiorstwom, które w wyniku zmiany właściciela będącej następstwem połączenia lub przejęcia mają w rzeczywistości trwale zmienioną strukturę, co powoduje, że trwale przekraczają one odpowiednie pułapy zatrudnienia lub pułapy finansowe dozwolone dla MŚP, byłoby sprzeczne z zasadą skuteczności. Jeżeli zatem rzeczywistość gospodarcza wskazuje, że dane przedsiębiorstwo nie jest prawdziwym MŚP, nawet jeśli tej szczególnej sytuacji nie opisano w art. 4 ust. 2 definicji MŚP w załączniku I do rozporządzenia (UE) nr 702/2014, przedsiębiorstwo takie nie powinno korzystać ze statusu MŚP po takiej zmianie właściciela.
- (59) W związku z tym, zgodnie z spójną interpretacją Komisji, opierającą się na zasadzie skuteczności wyrażonej w orzecznictwie sądów unijnych dotyczącym definicji MŚP (motyw 57), art. 4 ust. 2 załącznika I do rozporządzenia (UE) nr 702/2014 nie ma zastosowania do przedsiębiorstw, które przekraczają odpowiednie pułapy dla MŚP wskutek zmiany struktury lub właściciela w następstwie połączenia lub przejęcia. W takim przypadku punktem w czasie właściwym dla oceny jest moment transakcji (w wyniku której dane MŚP stało się częścią większego przedsiębiorstwa), a nie moment zamknięcia ksiąg rachunkowych wnioskującego podmiotu prawnego.
- (60) Stąd w motywie 114 decyzji o wszczęciu postępowania zawarto następujący wniosek: chociaż do czasu zatwierdzenia tych dwóch programów pomoc na rzecz małych i średnich przedsiębiorstw rolnych może być przyznawana na podstawie odpowiednich środków objętych wyłączeniem grupowym na mocy rozporządzenia (UE) nr 702/2014, nie ma zatwierzonego programu pomocy, który umożliwiłby przyznanie pomocy dużym przedsiębiorstwom. Wynika z tego, że pomoc przyznano dużym przedsiębiorstwom z naruszeniem obowiązku zgłoszenia przewidzianego w art. 108 ust. 3 TFUE.
- (61) Jak wyjaśniono powyżej w motywie 10, oba programy pomocy SA.50787 i SA.50837 miały na celu zastąpienie istniejących środków objętych wyłączeniem grupowym SA.46621 (2016/XA) i SA.46972 (2016/XA), by zapewnić podstawę do przyznania pomocy również dużym przedsiębiorstwom.
- (62) Władze czeskie potwierdziły, że w ramach obu programów objętych wyłączeniem grupowym przyznano pomoc inwestycyjną kilku przedsiębiorstwom, które początkowo – w momencie przyznawania pomocy – uznano za MŚP. Zgodnie z informacjami przekazanymi przez władze czeskie w dniu 8 listopada 2018 r. ⁽²³⁾ kontrola administracyjna *ex post* przeprowadzona przez te władze wykazała, że beneficjenci ci nie odpowiadali definicji MŚP określonej w załączniku I do rozporządzenia (UE) nr 702/2014, zgodnie z wykładnią zawartą w orzecznictwie sądów unijnych dotyczącym tej definicji. Komisja uznała zatem w decyzji o wszczęciu postępowania ⁽²⁴⁾, że w momencie przyznawania pomocy beneficjenci ci byli dużymi przedsiębiorstwami.
- (63) W swojej decyzji o wszczęciu postępowania Komisja przypominała, że nie wymagano przedstawienia scenariusza alternatywnego w odniesieniu do pomocy inwestycyjnej przyznanej na podstawie programów objętych wyłączeniem na mocy rozporządzenia (UE) nr 702/2014, ponieważ pomoc taka miała ograniczać się do MŚP ⁽²⁵⁾. Komisja wyraziła zatem wątpliwości co do tego, czy beneficjenci będący dużymi przedsiębiorstwami, którzy otrzymali pomoc na podstawie jednego lub obu programów objętych wyłączeniem grupowym (motyw 62), faktycznie przedstawili scenariusz alternatywny ⁽²⁶⁾.
- (64) Ponieważ przedstawienie scenariusza alternatywnego wraz z dokumentami potwierdzającymi stanowiło jeden z wymogów związanych z istnieniem efektu zachęty pomocy dla dużych przedsiębiorstw, Komisja stwierdziła, że pomoc przyznana dużym przedsiębiorstwom przed zgłoszeniem dwóch programów pomocy SA.50787 i SA.50837 wydaje się pozbawiona efektu zachęty.
- (65) Ponadto Komisja wyraziła wątpliwości co do proporcjonalności pomocy przyznanej dużym przedsiębiorstwom przed zgłoszeniem programów SA.50787 i SA.50837, w szczególności co do spełnienia kryterium dodatkowych kosztów netto realizacji inwestycji zgodnie z pkt (95)–(97) wytycznych z 2014 r. Komisja uznała, że w przypadku prawdopodobnego braku scenariusza alternatywnego ⁽²⁷⁾ władze czeskie nie były w stanie zapewnić, aby kwoty pomocy odpowiadały dodatkowym kosztom netto realizacji inwestycji w danym obszarze, poprzez porównanie tych kosztów ze scenariuszem braku pomocy ⁽²⁸⁾.

⁽²³⁾ Nr ref.: 3957-2/2018-SZEU-ZEMZP, dodatkowe informacje przekazane przez władze czeskie oraz załączone zawiadomienia o wszczęciu postępowania administracyjnego.

⁽²⁴⁾ Por. motywy 104–114 decyzji o wszczęciu postępowania.

⁽²⁵⁾ Por. motyw 115 decyzji o wszczęciu postępowania.

⁽²⁶⁾ Por. motyw 115 decyzji o wszczęciu postępowania.

⁽²⁷⁾ Por. motyw 115 decyzji o wszczęciu postępowania.

⁽²⁸⁾ Por. motyw 121 decyzji o wszczęciu postępowania.

- (66) Zgodnie z tym tokiem rozumowania Komisja stwierdziła w decyzji o wszczęciu postępowania, że istnieją wątpliwości co do istnienia efektu zachęty i zgodności z zasadą proporcjonalności pomocy przyznawanej dużym przedsiębiorstwom przed jej zatwierdzeniem przez Komisję⁽²⁹⁾.
- (67) Na tej podstawie Komisja wszczęła postępowanie określone w art. 108 ust. 2 TFUE i wezwała wszystkie osoby trzecie, na które ta pomoc mogła mieć wpływ, a także Czechy do przedstawienia uwag. Jednocześnie Komisja zwróciła się do Czech o przekazanie wszystkich informacji, które mogą być przydatne w ocenie pomocy.

4. UWAGI PRZEDSTAWIONE PRZEZ CZECHY

- (68) W swoich uwagach do decyzji o wszczęciu postępowania władze czeskie potwierdziły, że dwa programy objęte wyłączeniem grupowym (SA.46621 (2016/XA) i SA.46972 (2016/XA)) ograniczały się do MŚP, i wyjaśniły, że jedynym powodem przyznania pomocy również dużym przedsiębiorstwom była błędna ocena wielkości tych beneficjentów dokonana przez władze czeskie. Władze czeskie stwierdziły, że ograniczenie pomocy dla MŚP zostało wyraźnie określone w krajowej podstawie prawnej przez odesłanie do art. 14 rozporządzenia (UE) nr 702/2014 i nie wymagało powtarzania w innej formie. Wyjaśniły ponadto, że wystąpiły błędy administracyjne, w wyniku których niektóre duże przedsiębiorstwa będące beneficjentami błędnie uznawano za MŚP w momencie przyznawania pomocy, a kontrola *ex post* przeprowadzona przez władze wykazała, że ta pierwotna ocena była błędna.
- (69) Czechy potwierdziły, że w styczniu 2019 r. wszczęły procedury odzyskania pomocy przyznanej siedmiu konkretnym beneficjentom, którzy byli dużymi przedsiębiorstwami w momencie otrzymania pomocy. Te procedury odzyskania pomocy dotyczyły pomocy przyznanej w ramach jednego lub obu wyłączeń grupowych w latach 2016 i 2017.
- (70) Władze czeskie wyjaśniły, że celem czeskiego Ministerstwa Rolnictwa było udzielenie pomocy w okresie tych dwóch lat wyłącznie małym i średnim przedsiębiorstwom. Podstawa prawna (krajowe zasady programu dotacji) zawierała odesłanie do art. 14 rozporządzenia (UE) nr 702/2014, który ograniczał pomoc do MŚP. W związku z tym nie zawierała pytań dotyczących odpowiednich dodatkowych warunków mających zastosowanie do dużych przedsiębiorstw (scenariusz alternatywny, kryterium proporcjonalności).
- (71) Jednocześnie władze czeskie stwierdziły w swoich uwagach do decyzji o wszczęciu postępowania, że pomimo braku scenariusza alternatywnego i jego oceny przez władze krajowe można uznać, iż istnieje efekt zachęty pomocy, która została nieprawidłowo przyznana dużym przedsiębiorstwom.
- (72) W związku z tym władze czeskie argumentowały, że inwestycje w restrukturyzację sadów i nawadnianie pociągają za sobą wysokie koszty, których beneficjenci nie pokryliby bez pomocy. Zdaniem władz czeskich potwierdza to okoliczność, że od 2018 r., kiedy nie istniał zatwierdzony program pomocy na rzecz dużych przedsiębiorstw, duże przedsiębiorstwa nie zakładały żadnych nowych sadów ani nie realizowały inwestycji w infrastrukturę do nawadniania kropelkowego. Na tej podstawie władze czeskie uznały, że duzi beneficjenci, którzy otrzymali pomoc w latach 2016–2017 w ramach jednego lub obu programów objętych wyłączeniem grupowym, nie realizowaliby inwestycji bez tej pomocy.
- (73) Czechy uważają zatem, że w tych przypadkach efekt zachęty *de facto* istniał.
- (74) Podobnie w opinii władz czeskich pomoc ta była proporcjonalna, ponieważ maksymalną kwotę pomocy na inwestycje w restrukturyzację sadów ograniczono do 240 000 CZK na hektar, natomiast rzeczywiste koszty mogły w przypadku dużych przedsiębiorstw wynieść około 500 000 CZK lub więcej. Biorąc pod uwagę maksymalną możliwą kwotę pomocy, władze czeskie uznały, że nawet bez oceny scenariusza alternatywnego można założyć, że wewnętrzna stopa zwrotu projektu była rozsądna oraz że pomoc nie doprowadziła do wzrostu tej stopy powyżej zwykłego poziomu.

⁽²⁹⁾ Por. motywy 116 i 122 decyzji o wszczęciu postępowania.

- (75) Czechy dodały ponadto, że sytuacja, w której duże przedsiębiorstwa nie inwestują w zakładanie sadów i infrastrukturę do nawadniania kropelkowego, jest bardzo niepożądana. Władze czeskie wyjaśniły, że w Czechach powierzchnia sadów owocowych od dawna spada, a odsetek starych sadów jest wysoki i rośnie.

5. UWAGI ZAINTERESOWANYCH STRON

- (76) Komisja otrzymała uwagi od pięciu osób trzecich – wszystkie były beneficjentami pomocy w ramach jednego lub obu programów pomocy. Zatem zgodnie z art. 1 lit. h) rozporządzenia (UE) 2015/1589 wszystkie te podmioty można uznać za zainteresowane strony.
- (77) Wszystkich tych pięciu beneficjentów dotyczy procedura odzyskania pomocy, o której mowa w motywie 69. Dwóch pozostałych beneficjentów objętych procedurami odzyskania pomocy (RBQ SADY s.r.o. oraz M+A+J s.r.o.) nie przedstawiło żadnych uwag.
- (78) Treść uwag przedstawionych przez tych pięciu beneficjentów potwierdziła, co następuje:
- 1) Każdy z pięciu beneficjentów wskazał w co najmniej jednym ze swoich wniosków o przyznanie pomocy w latach 2016 i 2017 status dużego przedsiębiorstwa, a nie MŚP w momencie przyznawania pomocy. W każdym razie ich status dużych przedsiębiorstw można było stwierdzić na podstawie przedłożonej dokumentacji towarzyszącej wnioskowi o przyznanie pomocy. Twierdzili oni, że w tamtym czasie nie byli w pełni świadomi, że pomoc ograniczała się wyłącznie do MŚP. Dodali, że w warunkach kwalifikowalności zawartych w krajowej podstawie prawnej („Zasady przyznawania pomocy”, motyw 16) nie określono wielkości beneficjenta.
 - 2) Każdy z pięciu beneficjentów wyjaśnił, że organ przyznający pomoc (Państwowy Fundusz Interwencji Rolnej) przeprowadził późniejszą kontrolę *ex post*, w której potwierdzono, że pomoc wykorzystano zgodnie z jej celem, oraz nie stwierdzono żadnych uchybień ani błędów.
 - 3) W styczniu 2019 r. czeskie Ministerstwo Rolnictwa wszczęło procedury odzyskania pomocy wobec siedmiu beneficjentów.
 - 4) W decyzjach o odzyskaniu pomocy skierowanych do siedmiu beneficjentów stwierdzono, że pomoc została im przyznana z naruszeniem prawa UE i krajowej podstawy prawnej, z której wynika, że pomoc ta była dostępna wyłącznie dla mikroprzedsiębiorstw i MŚP. Beneficjenci pomocy nie spełnili tego warunku.
 - 5) We wrześniu 2019 r. każdy z pięciu beneficjentów, którzy przedstawili swoje uwagi do decyzji o wszczęciu postępowania, wniósł odrębne powództwo do sądu grodzkiego w Pradze, żądając stwierdzenia nieważności decyzji o odzyskaniu pomocy wydanych przez czeskie Ministerstwo Rolnictwa.

- (79) Streszczenie uwag do decyzji o wszczęciu postępowania:

Uwagi spółki POMONA Těšetice a.s. ⁽³⁰⁾

- (80) W grudniu 2016 r. spółka Pomona Těšetice a.s. otrzymała pomoc w ramach obu programów pomocy.
- (81) W swoich uwagach spółka POMONA Těšetice a.s. stwierdziła, że decyzja o przyznaniu pomocy wywołała uzasadnione oczekiwania. Spółka twierdzi, że pomoc została wykorzystana zgodnie z celem określonym w podstawie prawnej.
- (82) Spółka POMONA Těšetice a.s. wyjaśniła, że z treści krajowej podstawy prawnej („Zasady przyznawania pomocy”, motyw 16) nie dało się wywnioskować, że pomoc ma być ograniczona wyłącznie do MŚP. Spółka utrzymywała, że we wniosku o przyznanie pomocy prawidłowo wskazała swoją wielkość jako duże przedsiębiorstwo.
- (83) Spółka POMONA Těšetice a.s. przedstawiła scenariusz alternatywny, opisujący sytuację w przypadku braku pomocy, i stwierdziła, że pomoc jest proporcjonalna.

Uwagi spółki ÚSOVSKO EKO s.r.o. ⁽³¹⁾

- (84) Spółka ÚSOVSKO EKO s.r.o. otrzymała pomoc na restrukturyzację sadów (w ramach programu pomocy SA.50787) w grudniu 2016 r. oraz w grudniu 2017 r.

⁽³⁰⁾ a.s. = „akciová společnost” = spółka akcyjna

⁽³¹⁾ s.r.o. = „společnost s ručením omezeným” = spółka z ograniczoną odpowiedzialnością

- (85) Spółka ÚSOVSKO EKO s.r.o. utrzymywała, że działała w dobrej wierze, i powołała się na uzasadnione oczekiwania, ponieważ we wnioskach o przyznanie pomocy na oba lata prawidłowo wskazała swój status dużego przedsiębiorstwa. Spółka ÚSOVSKO EKO s.r.o. przedłożyła kopie swoich wniosków o przyznanie pomocy na oba lata, z których wynika, że jedynie wniosek o przyznanie pomocy za 2017 r. zawierał pytanie dotyczące wielkości wnioskodawcy. Spółka wskazała w nim, że jest dużym przedsiębiorstwem.
- (86) Spółka ÚSOVSKO EKO s.r.o. twierdzi, że decyzja Ministerstwa Rolnictwa w sprawie wycofania pomocy była niezgodna z prawem, ponieważ w znacznym stopniu naruszyła przepisy dotyczące postępowania administracyjnego.
- (87) Spółka ÚSOVSKO EKO s.r.o. twierdzi, że krajowa podstawa prawna („Zasady przyznawania pomocy” (motyw 16) w latach 2008–2018 nie określała wyraźnie warunku, że beneficjentami mogą być tylko MŚP. W krajowej podstawie prawnej kwalifikujących się beneficjentów zdefiniowano jako „przedsiębiorców zajmujących się produkcją rolną”⁽³²⁾). Według spółki ÚSOVSKO EKO s.r.o. dopiero od 2015 r. krajowa podstawa prawna zawierała odesłanie do art. 14 rozporządzenia (UE) nr 702/2014⁽³³⁾, ale nie wykluczała wprost dużych przedsiębiorstw z grupy kwalifikujących się beneficjentów. Ponadto definicja kwalifikujących się beneficjentów pozostała niezmieniona.
- (88) Według spółki ÚSOVSKO EKO s.r.o. w latach 2015–2017 czeskie Ministerstwo Rolnictwa nie było świadome faktu, że na podstawie rozporządzenia (UE) nr 702/2014 pomocy inwestycyjnej nie można było przyznawać dużym przedsiębiorstwom. Wyraźne wyłączenie pojawiło się w krajowej podstawie prawnej dopiero w 2018 r., a od tego roku spółka ÚSOVSKO EKO s.r.o. nie ubiegała się już o pomoc.
- (89) Spółka ÚSOVSKO EKO s.r.o. przedstawiła Komisji scenariusz alternatywny, opisujący sytuację w przypadku braku pomocy. Spółka uważa, że pomoc przyniosła efekt zachęty i była proporcjonalna.

Uwagi spółki ÚSOVSKO AGRO s.r.o.

- (90) Spółka ÚSOVSKO AGRO s.r.o. otrzymała pomoc w grudniu 2017 r. w ramach obu programów pomocy.
- (91) W swoich uwagach spółka ÚSOVSKO AGRO s.r.o. utrzymywała, że działała w dobrej wierze, i powołała się na uzasadnione oczekiwania, ponieważ w obu wnioskach o przyznanie pomocy prawidłowo wskazała swój status dużego przedsiębiorstwa. Spółka ÚSOVSKO AGRO s.r.o. przedłożyła kopie swoich wniosków o przyznanie pomocy. W obu przypadkach spółka wskazała, że jest dużym przedsiębiorstwem.
- (92) Spółka ÚSOVSKO AGRO s.r.o. uważa, że decyzja Ministerstwa Rolnictwa w sprawie wycofania pomocy jest niezgodna z prawem, ponieważ w znacznym stopniu narusza przepisy dotyczące postępowania administracyjnego.
- (93) Podobnie jak inni beneficjenci, którzy przedstawili swoje uwagi do decyzji o wszczęciu postępowania, spółka ÚSOVSKO AGRO s.r.o. stwierdziła również, że krajowa podstawa prawna („Zasady przyznawania pomocy”, motyw 16) w latach 2008–2018 nie określała wyraźnie warunku, że beneficjentami mogą być wyłącznie MŚP. W krajowej podstawie prawnej kwalifikujących się beneficjentów zdefiniowano jako „przedsiębiorców zajmujących się produkcją rolną”⁽³⁴⁾. Od 2015 r. krajowa podstawa prawna zawierała odesłanie do art. 14 rozporządzenia (UE) nr 702/2014, ale nie wykluczała wprost dużych przedsiębiorstw z grupy kwalifikujących się beneficjentów. Ponadto definicja kwalifikujących się beneficjentów pozostała niezmieniona.
- (94) Według spółki ÚSOVSKO AGRO s.r.o. w latach 2015–2017 czeskie Ministerstwo Rolnictwa nie było świadome faktu, że na podstawie rozporządzenia (UE) nr 702/2014 nie można było przyznawać pomocy dużym przedsiębiorstwom. Takie wyraźne ograniczenie pojawiło się w krajowej podstawie prawnej dopiero w 2018 r., a od tego roku spółka ÚSOVSKO AGRO s.r.o. nie ubiegała się już o pomoc.
- (95) Spółka ÚSOVSKO AGRO s.r.o. przedstawiła Komisji scenariusz alternatywny, opisujący sytuację w przypadku braku pomocy. Spółka uważa, że pomoc przyniosła efekt zachęty i była proporcjonalna.

⁽³²⁾ Ustawa nr 513/1991 Biul.U., art. 2, późniejsza ustawa nr 89/2012 Biul.U., art. 420.

⁽³³⁾ Art. 14 rozporządzenia Komisji (UE) nr 702/2014: „Pomoc na inwestycje w rzeczowe aktywa trwałe lub wartości niematerialne i prawne w gospodarstwach rolnych powiązane z produkcją podstawową produktów rolnych”.

⁽³⁴⁾ Ustawa nr 513/1991 Biul.U., art. 2, późniejsza ustawa nr 89/2012 Biul.U., art. 420.

Uwagi spółki SADY CZ s.r.o.

- (96) Spółka SADY CZ s.r.o. otrzymała pomoc w grudniu 2017 r. w ramach obu programów pomocy.
- (97) Spółka SADY CZ s.r.o. przedłożyła kopie swoich wniosków o przyznanie pomocy. Jeden wniosek o przyznanie pomocy prawidłowo wskazywał, że spółka jest dużym przedsiębiorstwem. Według treści innego wniosku o przyznanie pomocy spółka była średnim przedsiębiorstwem. Spółka SADY CZ s.r.o. wyjaśniła tę rozbieżność błędem administracyjnym i poparła to wyjaśnienie odpisem z rejestru przedsiębiorstw, który został dołączony do obu wniosków o przyznanie pomocy i który wskazywał, że spółka ta jest dużym przedsiębiorstwem.
- (98) Ponieważ wielkość przedsiębiorstwa została prawidłowo określona w (jednym) wniosku o przyznanie pomocy, spółka SADY CZ s.r.o. jest zdania, że Komisja popełniła błąd w decyzji o wszczęciu postępowania, stwierdzając, że władze czeskie „przyznały pomoc dużym przedsiębiorstwom, które uznały za MŚP”. Według spółki SADY CZ s.r.o. władze czeskie wiedziały, że pomoc została przyznana dużemu przedsiębiorstwu, ponieważ zostało to wyraźnie wskazane we wniosku o przyznanie pomocy. Władze czeskie nie mogły zatem uznać tego beneficjenta za MŚP.
- (99) Według spółki SADY CZ s.r.o. władze czeskie wielokrotnie sprawdzały, czy warunki przyznania pomocy zostały spełnione.
- (100) Spółka SADY CZ s.r.o. stwierdziła w uwagach do decyzji o wszczęciu postępowania, że w krajowej podstawie prawnej („Zasady przyznawania pomocy”, motyw 16) nie określono wielkości beneficjenta jako warunku kwalifikowalności.
- (101) Spółka SADY CZ s.r.o. argumentowała w uwagach do decyzji o wszczęciu postępowania, że pomoc przynosiła jednak efekt zachęty i była proporcjonalna oraz że oba te warunki zostały zweryfikowane przez władze czeskie. Spółka SADY CZ s.r.o. twierdziła, że przed złożeniem wniosku o pomoc przygotowała dokument wewnętrzny zatytułowany „Plan inwestycyjny na odnowienie sadów”, w którym oceniła rentowność projektu, wykazała efekt zachęty i proporcjonalność pomocy (na podstawie wewnętrznej stopy zwrotu, wartości bieżącej netto, wskaźnika rentowności, okresu zwrotu). Dokument ten nie został jednak przedłożony organowi przyznającemu pomoc. Spółka SADY CZ s.r.o. załączyła ten dokument do uwag przedstawionych Komisji. Spółka SADY CZ s.r.o. podkreśla, że nie można jej ukarać za zaniedbanie administracyjne ze strony władz czeskich.
- (102) Odnosząc się do art. 6 ust. 3 rozporządzenia (UE) nr 702/2014, spółka SADY CZ s.r.o. zasugerowała, że pomoc otrzymaną w ramach dwóch programów objętych wyłączeniem grupowym można uznać za pomoc *ad hoc* przyznaną dużym przedsiębiorstwom na podstawie przywołanego artykułu.

Uwagi spółki Lužanská Zemědělská a.s.

- (103) Spółka Lužanská Zemědělská a.s. otrzymała pomoc na restrukturyzację sadów w latach 2016 i 2017.
- (104) Lužanská Zemědělská a.s. podniosła, że formularz wniosku o przyznanie pomocy z 2016 r. nie zawierał pytania dotyczącego wielkości przedsiębiorstwa wnioskodawcy, w związku z czym spółka nie mogła wskazać swojej wielkości jako dużego przedsiębiorstwa. W 2017 r. formularz wniosku o przyznanie pomocy zawierał już takie pytanie i spółka Lužanská Zemědělská a.s. prawidłowo wskazała, że jest dużym przedsiębiorstwem. W obu latach spółka przedłożyła również odpis z rejestru przedsiębiorstw, który ujawniał jej strukturę własnościową.
- (105) Podobnie jak inne osoby trzecie, które przedstawiły swoje uwagi do decyzji o wszczęciu postępowania, spółka Lužanská Zemědělská a.s. wskazała również, że krajowa podstawa prawna („Zasady przyznawania pomocy”, motyw 16) nie wymieniała wielkości beneficjenta w warunkach kwalifikowalności. Ponadto, powołując się na art. 6 ust. 3 rozporządzenia (UE) nr 702/2014, spółka Lužanská Zemědělská a.s. twierdzi, że rozporządzenie to wyraźnie dopuszcza pomoc dla dużych przedsiębiorstw. Zatem – zgodnie z dokładnym brzmieniem zasad przyznawania pomocy – do pomocy kwalifikował się „przedsiębiorca prowadzący działalność w zakresie produkcji rolnej” (bez dalszego ograniczenia wielkości wnioskodawcy).

- (106) Według spółki Lužanská Zemědělská a.s. Komisja popełniła błąd w decyzji o wszczęciu postępowania, stwierdzając, że władze czeskie „przyznały pomoc dużym przedsiębiorstwom, które uznały za MŚP”. Władze czeskie były bowiem świadome, że pomoc przyznano dużemu przedsiębiorstwu – ponieważ wielkość spółki Lužanská Zemědělská a.s. została wyraźnie wskazana we wniosku o przyznanie pomocy za 2017 r., zaś w 2016 r. jasno wynikało to z przedłożonego odpisu z rejestru przedsiębiorstw.
- (107) Spółka Lužanská Zemědělská a.s. utrzymuje ponadto, że pomimo iż w formularzu wniosku o przyznanie pomocy z 2017 r. wskazała swoją wielkość jako duże przedsiębiorstwo, a jej status dużego przedsiębiorstwa powinien być znany władzom z dokumentów towarzyszących, to formalnie nie była ona dużym przedsiębiorstwem w momencie składania wniosków o przyznanie pomocy w latach 2016 i 2017. Było tak dlatego, że:
- a) spółka Lužanská Zemědělská a.s. stała się częścią Agrofert⁽³⁵⁾ w lipcu 2016 r., zatem zgodnie z brzmieniem art. 4 ust. 2 załącznika I do rozporządzenia (UE) nr 702/2014 nie utraciła statusu MŚP, kiedy złożyła wniosek o pomoc we wrześniu 2016 r., a następnie we wrześniu 2017 r.;
 - b) spółka Lužanská Zemědělská a.s. argumentowała w uwagach do decyzji o wszczęciu postępowania, że wyżej wymienionego artykułu nie należy interpretować w sposób sprzeczny z jego brzmieniem, ponieważ taka wykładnia byłaby sprzeczna z podstawowymi wymogami pewności prawa adresatów prawa Unii, i w związku z tym spółka powołuje się na wyrok w sprawie C-310/98 Met-Trans, pkt 32⁽³⁶⁾;
 - c) spółka Lužanská Zemědělská a.s. powołała się ponadto na uzasadnione oczekiwania, ponieważ jej zdaniem pomoc była proporcjonalna i wywoływała efekt zachęty. Według tej spółki władze czeskie wielokrotnie sprawdzały, czy warunki przyznania pomocy zostały spełnione.
- (108) Spółka Lužanská Zemědělská a.s. powtarza, że nie można jej karać za to, że władze czeskie nie zażądały przedstawienia scenariusza alternatywnego. Spółka twierdzi, że była w stanie przedstawić swoją analizę wewnętrzną przed przyznaniem pomocy, jakkolwiek byłoby to „bardzo formalistyczne podejście, które całkowicie pomijałoby rzeczywistość gospodarczą, a przede wszystkim cel, na który pomoc jest w praktyce przyznawana”.
- (109) Do swoich uwag spółka załączyła analizę finansową i analizę rentowności projektu inwestycyjnego. Komisja zauważa, że dokumenty te zostały opatrzone datą 11 marca 2021 r., tj. po przyznaniu pomocy i po cofnięciu przez organ przyznający pomoc decyzji o przyznaniu pomocy oraz po wszczęciu procedury odzyskania pomocy. Data ta zbiega się z datą przedstawienia uwag do decyzji o wszczęciu postępowania i nie ma żadnych elementów wskazujących na to, kiedy analizy zostały faktycznie przygotowane.
- (110) Spółka Lužanská Zemědělská a.s. argumentowała też, że zgodnie z art. 6 ust. 3 rozporządzenia (UE) nr 702/2014 taka pomoc była również dostępna dla dużych przedsiębiorstw jako pomoc *ad hoc*.

6. PRZEKAZANIE CZECHOM UWAG OSÓB TRZECICH

- (111) Zgodnie z art. 6 ust. 2 rozporządzenia (UE) 2015/1589 pismem z dnia 25 kwietnia 2022 r. Komisja przedstawiła Czechom uwagi osób trzecich i zwróciła się do Czech o przedstawienie odpowiedzi na uwagi w terminie jednego miesiąca od daty pisma.
- (112) Władze czeskie odpowiedziały pismem z 23 maja 2022 r., a następnie pismem z 24 sierpnia 2022 r. przekazały dodatkowe informacje.
- (113) W pierwszym piśmie z dnia 23 maja 2022 r. Czechy potwierdziły, że argumenty przedstawione przez osoby trzecie są bardzo podobne do argumentów przedstawionych przez nie w toku krajowych postępowań sądowych wszczętych przeciwko decyzjom Ministerstwa Rolnictwa Czech o odzyskaniu pomocy.

⁽³⁵⁾ Duże przedsiębiorstwo.

⁽³⁶⁾ Wyrok z dnia 23 marca 2000 r., „Met-Trans”, sprawy połączone C-310/98 i C-406/98, EU:C:2000:154, pkt 32.

- (114) Czechy zgodziły się z argumentem osób trzecich, że pomoc wykorzystano zgodnie z jej celami, mimo że została przyznana dużym przedsiębiorstwom, które nie kwalifikowały się w ramach programów objętych wyłączeniem grupowym oraz w czasie poprzedzającym zgłoszenie pomocy dla dużych przedsiębiorstw. Władze czeskie zgodziły się również, że pomoc wywołała efekt zachęty pomimo braku scenariusza alternatywnego, ponieważ bez pomocy takie inwestycje nie zostałyby zrealizowane, głównie ze względu na ich wysokie koszty. Władze czeskie powtórzyły również, że pomimo braku oceny scenariusza alternatywnego wewnętrzna stopa zwrotu projektów była rozsądna, a pomoc nie doprowadziła do wzrostu tej stopy powyżej zwykłych poziomów.
- (115) Jeżeli chodzi o zgłoszony brak w krajowej podstawie prawnej wyraźnego ograniczenia dotyczącego wielkości kwalifikujących się beneficjentów, Czechy powtórzyły, że zamysłem oraz sensem podstawy prawnej było przyznawanie pomocy wyłącznie MŚP. W tym celu w krajowej podstawie prawnej w latach 2016 i 2017 określono, że pomoc przyznaje się na podstawie art. 14 rozporządzenia (UE) nr 702/2014, co oznaczało, że była ona dostępna wyłącznie dla MŚP. Władze czeskie podniosły, że żaden z beneficjentów objętych odzyskaniem pomocy nie zakwestionował faktu, że jest dużym przedsiębiorstwem, w związku z czym władze czeskie wszczęły postępowanie w sprawie odzyskania pomocy.
- (116) Co się tyczy stanu zaawansowania siedmiu postępowań przed sądami krajowymi, władze czeskie poinformowały, że w chwili wydania tego pisma w pięciu sprawach sąd grodzki w Pradze wydał już orzeczenia oddalające skargi. Dwaj skarżący (spółki Sady CZ s.r.o. i Lužanská Zemědělská a.s.) wycofali swoje skargi. W jednej z pozostałych spraw (RBQ SADY s.r.o.) sąd nie wydał jeszcze orzeczenia.
- (117) Władze czeskie wyjaśniły, że we wszystkich wydanych wyrokach sąd grodzki w Pradze stwierdził, że Ministerstwo Rolnictwa słusznie wydało decyzje o odzyskaniu pomocy. Jednocześnie sąd przywołał § 15 ust. 3 lit. c) ustawy nr 218/2000 Biul.U. o zasadach budżetowych w brzmieniu obowiązującym w chwili wszczęcia procedur odzyskania pomocy. Przepis ten stanowił, że nie można nakazać zwrotu dotacji, która została już wypłacona na rachunek beneficjenta, jeżeli powodem odzyskania pomocy był fakt, że pomoc przyznano z naruszeniem prawa Unii lub prawa krajowego. Sąd grodzki w Pradze stwierdził zatem, że chociaż Ministerstwo Rolnictwa było zobowiązane do wszczęcia postępowania w sprawie odzyskania pomocy, to § 15 ust. 3 lit. c) ustawy nr 218/2000 Biul.U., w brzmieniu obowiązującym w chwili wszczęcia procedury odzyskania pomocy, uniemożliwia ministerstwu skuteczne odzyskanie takiej pomocy.
- (118) W piśmie z dnia 24 sierpnia 2022 r. władze czeskie wyjaśniły, że z dniem 1 stycznia 2022 r. zmieniono § 15 ust. 3 ustawy nr 218/2000 Biul.U. i uchylono lit. c).
- (119) Władze czeskie utrzymywały jednak, że – jak stwierdził sąd grodzki w Pradze – pomimo zmiany ustawy, zasada pewności prawa stoi na przeszkodzie odzyskaniu przyznanej pomocy, ponieważ zmiana ustawy nr 218/2000 Biul.U. nie może być stosowana z mocą wsteczną.

7. OCENA PRAWNA POMOCY

7.1. Istnienie pomocy państwa w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE

- (120) Zgodnie z art. 107 ust. 1 TFUE „[z] zastrzeżeniem innych postanowień przewidzianych w traktatach, wszelka pomoc przyznawana przez państwo członkowskie lub przy użyciu zasobów państwowych w jakiegokolwiek formie, która zakłóca lub grozi zakłóceniem konkurencji poprzez sprzyjanie niektórym przedsiębiorstwom lub produkcji niektórych towarów, jest niezgodna z rynkiem wewnętrznym w zakresie, w jakim wpływa na wymianę handlową między państwami członkowskimi”.
- (121) W decyzji o wszczęciu postępowania ⁽³⁷⁾ Komisja sformułowała wstępny wniosek, że warunki określone w art. 107 ust. 1 TFUE zostały spełnione i w związku z tym zgłoszone programy SA.50787 i SA.50837 stanowią pomoc państwa w rozumieniu tego artykułu.
- (122) Ten wstępny wniosek nie został zakwestionowany w żadnej z uwag otrzymanych od osób trzecich i Czech. Ponadto same Czechy zgłosiły programy jako środki stanowiące pomoc państwa.

⁽³⁷⁾ Por. motywy 58–62 decyzji o wszczęciu postępowania.

- (123) W związku z tym, aby środek został uznany za pomoc państwa w rozumieniu wyżej wymienionego artykułu TFUE, muszą zostać spełnione wszystkie następujące warunki: (i) środek można przypisać państwu i musi on być finansowany z zasobów państwowych; (ii) musi przynosić korzyść beneficjentowi środka; (iii) korzyść ta musi być selektywna oraz (iv) środek musi zakłócać konkurencję lub grozić jej zakłóceniem i wpływać na wymianę handlową między państwami członkowskimi.
- (124) Ze względu na fakt, że zgłoszone środki pomocy są regulowane aktem, na podstawie którego, bez dodatkowych środków wykonawczych (motyw 16), można przyznać pomoc indywidualną przedsiębiorstwom określonym w sposób ogólny i abstrakcyjny w tym akcie, (pkt 2.2.3, 2.2.4, 2.3 i 2.4), Komisja uważa, że stanowią one programy pomocy w rozumieniu pkt (35)4 wytycznych z 2014 r. Programy te można uznać za zgodne z rynkiem wewnętrznym tylko wtedy, gdy znajdzie zastosowanie jedno z odstępstw przewidzianych w TFUE (zob. również sekcja pkt 7.2).
- (125) Programy można przypisać państwu, ponieważ opierają się na aktach prawnych opisanych w motywie 16 i są wdrażane przez organ państwowy (motyw 19). Są one finansowane z budżetu państwa, a zatem z zasobów państwowych (motyw 19).
- (126) Programy przynoszą korzyści ich beneficjentom w formie dotacji bezpośrednich (motyw 19). Programy te zwalniają zatem tych beneficjentów z kosztów, które musieliby ponieść w normalnych warunkach rynkowych.
- (127) Programy są selektywne, ponieważ pomoc przyznawana jest tylko niektórym przedsiębiorstwom, konkretnie przedsiębiorstwom prowadzącym działalność w zakresie produkcji podstawowej produktów rolnych.
- (128) Zgodnie z orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości pomoc przyznana przedsiębiorstwu może wpływać na wymianę handlową między państwami członkowskimi w przypadku, gdy przedsiębiorstwo to prowadzi działalność na rynku, który jest otwarty na wymianę handlową wewnątrz UE⁽³⁸⁾. Beneficjenci pomocy działają w sektorze produkcji podstawowej produktów rolnych, w którym odbywa się handel wewnętrzny⁽³⁹⁾. Sektor ten jest tym samym otwarty na konkurencję na poziomie UE, a zatem podlega wpływowi każdego środka sprzyjającego produkcji w jednym państwie członkowskim lub w większej ich liczbie. W związku z tym program może zakłócać konkurencję i wywierać wpływ na wymianę handlową między państwami członkowskimi.
- (129) Komisja potwierdza zatem swoje wstępne wnioski przedstawione w motywach 58–62 decyzji o wszczęciu postępowania i ponownie stwierdza, że pomoc przyznana w ramach obu programów stanowi pomoc państwa w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE.

7.2. Istnienie programów

- (130) Zgodnie z art. 1 lit. d) rozporządzenia (UE) 2015/1589 „program pomocowy” oznacza każde działanie, na którego podstawie, bez potrzeby dalszych środków wykonawczych, można dokonać wypłat pomocy indywidualnej na rzecz przedsiębiorstw określonych w akcie w sposób generalny i abstrakcyjny.
- (131) W swojej decyzji o wszczęciu postępowania⁽⁴⁰⁾ Komisja wstępnie uznała również, że oba środki pomocy: SA.50787 i SA.50837 stanowią programy w rozumieniu tej definicji oraz pkt (35)4 wytycznych z 2014 r., ponieważ ich podstawa prawna nie wymagała dalszych środków wykonawczych w celu przyznania pomocy i określała beneficjentów w sposób generalny i abstrakcyjny. Ta sama podstawa prawna i te same wnioski dotyczące istnienia programów pomocy mają zastosowanie do programów pomocy objętych wyłączeniem grupowym SA.46621 (2016/XA) i SA.46972 (2016/XA), które miały zastosowanie w latach 2016 i 2017, kiedy to pomoc dla dużych przedsiębiorstw przyznano niezgodnie z prawem.
- (132) Jeżeli chodzi o zaklasyfikowanie środków pomocy jako programów, dwie osoby trzecie – spółka SADY CZ s.r.o. (motyw 102) i spółka Lužanská Zemědělská a.s. (motyw 110) stwierdziły, że przyznana im pomoc stanowiła w istocie pomoc *ad hoc* zgodnie z art. 6 ust. 3 rozporządzenia (UE) nr 702/2014.
- (133) Odnosząc się do tego argumentu Komisja przede wszystkim przypomina najpierw definicję pomocy *ad hoc*. Zgodnie z art. 2 pkt 13 rozporządzenia (UE) nr 702/2014 „pomoc *ad hoc*” oznacza pomoc przyznaną poza programem pomocy.

⁽³⁸⁾ Zob. w szczególności wyrok z dnia 13 lipca 1988 r., Republika Francuska/Komisja Wspólnot Europejskich, C-102/87, EU:C:1988:391.

⁽³⁹⁾ W 2022 r. wartość handlu produktami rolno-spożywczymi w UE wyniosła 401,5 mld EUR w ciągu roku (źródło: Eurostat).

⁽⁴⁰⁾ Por. motyw 63 decyzji o wszczęciu postępowania.

- (134) W przedmiotowej sprawie Komisja zauważa natomiast, że pomoc otrzymana przez spółki SADY CZ s.r.o. i Lužanská Zemědělská a.s. została przyznana na podstawie krajowych przepisów programu dotacji (podstawa prawna, o której mowa w motywie 16), bez potrzeby dalszych środków wykonawczych. W istocie pomoc dla dużych przedsiębiorstw omyłkowo przyznano w ramach programów objętych wyłączeniem grupowym, które w rzeczywistości były otwarte wyłącznie dla MŚP. Przed przyznaniem pomocy tym beneficjentom nie zgłoszono Komisji indywidualnej pomocy *ad hoc* na rzecz dużych przedsiębiorstw. Jedynym zgłoszeniem, które dotyczyło dużych przedsiębiorstw, było zgłoszenie przez Czechy programów SA.50787 i SA.50837, już po przyznaniu pomocy dużym przedsiębiorstwom. Również pomoc dla dużych przedsiębiorstw w latach 2016 i 2017 opierała się na tej samej krajowej podstawie prawnej, która miała zastosowanie do programów objętych wyłączeniem grupowym i którą również wskazano później w zgłoszeniu programów SA.50787 i SA.50837. Innymi słowy, pomoc w ramach tych zgłoszonych programów była wdrażana w przeszłości, natomiast żadna pomoc *ad hoc* ani program nie zostały zgłoszone Komisji przed ich wdrożeniem i nie były też objęte wyłączeniem grupowym przewidzianym w rozporządzeniu (UE) nr 702/2014 z powodów przedstawionych poniżej (motywy 138–164).
- (135) Krajowa podstawa prawna zawiera istotne elementy pomocy (koszty kwalifikowalne i intensywność pomocy) oraz określa beneficjentów w sposób abstrakcyjny i ogólny. Na tej podstawie władze czeskie przyznały pomoc beneficjentom bez zachowania marginesu swobody pozwalającego tym władzom wpływać na istotne elementy pomocy oraz warunki jej przyznania. W świetle wyjaśnień przedstawionych przez władze czeskie (motyw 68) Komisja uważa, że przyznanie pomocy dużym przedsiębiorstwom na podstawie programów objętych wyłączeniem grupowym nastąpiło wskutek błędu administracyjnego, a nie skorzystania z uprawnień dyskrecyjnych.
- (136) Komisja stwierdza zatem, że pomoc przyznana dużym przedsiębiorstwom niezgodnie z prawem przed zgłoszeniem programów SA.50787 i SA.50837, ale zgodnie z ich podstawą prawną i na takich samych warunkach, jak pomoc przyznana MŚP zgodnie z tą samą podstawą prawną, została przyznana w ramach dwóch programów pomocowych w rozumieniu art. 1 lit. d) rozporządzenia (UE) 2015/1589. W związku z tym Komisja nie przyjmuje argumentu spółek SADY CZ s.r.o. i Lužanská Zemědělská a.s., jakoby pomoc, którą im przyznano, mogła stanowić pomoc *ad hoc* zgodnie z art. 6 ust. 3 rozporządzenia (UE) nr 702/2014 (zob. również motywy 142–164).
- (137) W każdym razie Komisja nie może uznać za zgodną z rynkiem wewnętrznym pomocy *ad hoc*, która nie spełnia wszystkich warunków zgodności określonych w rozporządzeniu (UE) nr 702/2014 (zob. motywy 149–161).

7.3. Klasyfikacja programów jako pomocy niezgodnej z prawem

- (138) W decyzji o wszczęciu postępowania Komisja uznała, że pomoc została przyznana dużym przedsiębiorstwom bez uprzedniego zgłoszenia Komisji, przewidzianego w art. 108 ust. 3 TFUE⁽⁴¹⁾. Jednocześnie pomocy przyznanej dużym przedsiębiorstwom nie można było uznać za zgodną z rynkiem wewnętrznym w ramach programów objętych wyłączeniem grupowym, ponieważ art. 14 rozporządzenia (UE) nr 702/2014 miał zastosowanie wyłącznie do MŚP. W związku z tym Komisja wstępnie uznała, że taka pomoc dla dużych przedsiębiorstw stanowi nową pomoc niezgodną z prawem w rozumieniu art. 1 lit. f) rozporządzenia (UE) 2015/1589.
- (139) W swoich uwagach do decyzji o wszczęciu postępowania zarówno Czechy, jak i osoby trzecie potwierdziły, że pomoc przyznano niektórym dużym przedsiębiorstwom przed datami zgłoszenia Komisji programów pomocy SA.50787 i SA.50837.
- (140) Komisja przypomina, że dwie osoby trzecie – spółka SADY CZ s.r.o. (motyw 102) i spółka Lužanská Zemědělská a.s. (motyw 110) zasugerowały, iż przyznana im pomoc stanowi w rzeczywistości pomoc *ad hoc* zgodnie z art. 6 ust. 3 rozporządzenia (UE) nr 702/2014. Ich zdaniem takiej pomocy nie można zatem uznać za pomoc niezgodną z prawem, ponieważ programy objęte wyłączeniem grupowym zostały opublikowane zgodnie z rozporządzeniem (UE) nr 702/2014.

⁽⁴¹⁾ Por. motywy 64–65 decyzji o wszczęciu postępowania.

- (141) W celu analizy tego argumentu Komisja odsyła do art. 3 rozporządzenia (UE) nr 702/2014, w którym określono warunki wyłączenia pomocy z obowiązku zgłoszenia przewidzianego w art. 108 ust. 3 TFUE. Wspomniany artykuł rozporządzenia (UE) 702/2014 stanowi, że programy pomocy, pomoc indywidualna przyznana w ramach programów pomocy oraz pomoc *ad hoc* są zgodne z rynkiem wewnętrznym w rozumieniu art. 107 ust. 2 lub 3 Traktatu i wyłączone z wymogu zgłoszenia ustanowionego w art. 108 ust. 3 Traktatu, jeżeli pomoc taka spełnia wszystkie warunki przewidziane w rozdziale I tego rozporządzenia oraz szczególne warunki w odniesieniu do odpowiednich rodzajów pomocy ustanowione w rozdziale III tego rozporządzenia.
- (142) Komisja ocenia zatem, czy pomoc przyznaną spółkom SADY CZ s.r.o. i Lužanská Zemědělská a.s i analogicznie także pozostałym dużym przedsiębiorstwom, można uznać za pomoc *ad hoc* na podstawie art. 1 i 6 rozporządzenia (UE) nr 702/2014.

7.3.1. Zakres beneficjentów na podstawie rozporządzenia (UE) nr 702/2014

- (143) W art. 1 rozporządzenia (UE) nr 702/2014 określono zakres stosowania tego rozporządzenia.
- (144) Zgodnie z art. 1 ust. 1 lit. a) ppkt (i) rozporządzenia (UE) nr 702/2014 rozporządzenie to ma zastosowanie do pomocy na rzecz mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) prowadzących działalność w sektorze rolnictwa, tj. zajmujących się produkcją podstawową produktów rolnych, ich przetwarzaniem i wprowadzaniem do obrotu, z wyłączeniem przypadków określonych w art. 14, 15, 16, 18, 23, 25–28, które mają zastosowanie wyłącznie do MŚP zajmujących się produkcją podstawową produktów rolnych.
- (145) Komisja przypomina, że w art. 14 rozporządzenia (UE) nr 702/2014 określono warunki pomocy na inwestycje związane z produkcją podstawową produktów rolnych, a zatem artykuł ten stanowił podstawę prawną obu programów objętych wyłączeniem grupowym SA.46621 (2016/XA), jak i SA.46972 (2016/XA). Jak zauważono powyżej (motyw 134), władze czeskie błędnie przyznały pomoc dużym przedsiębiorstwom w ramach programów objętych wyłączeniem grupowym, które w rzeczywistości były otwarte wyłącznie dla MŚP. Również pomoc dla dużych przedsiębiorstw w latach 2016 i 2017 opierała się na tej samej krajowej podstawie prawnej, która miała zastosowanie do programów objętych wyłączeniem grupowym i którą również wskazano później w zgłoszeniu programów SA.50787 i SA.50837. Innymi słowy, pomoc w ramach tych zgłoszonych programów była wdrażana w przeszłości, natomiast ani żadna pomoc *ad hoc*, ani program pomocy nie zostały zgłoszone Komisji przed ich wdrożeniem i nie były objęte rozporządzeniem (UE) nr 702/2014 w sprawie wyłączeń grupowych z powodów przedstawionych poniżej.
- (146) Zgodnie z art. 1 lit. b)–e) rozporządzenia (UE) nr 702/2014 wszystkim przedsiębiorstwom można przyznać następujące kategorie pomocy, bez stosowania limitu wielkości:
- „b) pomoc na inwestycje na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego i naturalnego znajdującego się w gospodarstwach rolnych;
 - c) pomoc na wyrównanie szkód spowodowanych przez kłeski żywiołowe w sektorze rolnym;
 - d) pomoc na badania i rozwój w sektorach rolnym i leśnym;
 - e) pomoc na rzecz leśnictwa.”.
- (147) Jeżeli chodzi o inne kategorie pomocy zawarte w rozporządzeniu (UE) nr 702/2014, w art. 1 ust. 1 lit. a) ppkt (i) rozporządzenia (UE) nr 702/2014 nie przewidziano żadnego odstępstwa od ograniczenia do MŚP pomocy przyznawanej na podstawie art. 14, 15, 16, 18, 23 i 25–28.
- (148) Wynika z tego, że duże przedsiębiorstwa miały dostęp wyłącznie do kategorii pomocy wymienionych w art. 1 lit. b)–e) rozporządzenia (UE) nr 702/2014 – albo na podstawie programu objętego wyłączeniem grupowym, albo jako pomocy *ad hoc*. Wszystkie pozostałe rodzaje pomocy objęte zakresem stosowania tego rozporządzenia, w tym kategorie wymienione w art. 14, ograniczały się do MŚP. To wystarczy, by obalić argument o uznaniu pomocy dla dużych przedsiębiorstw za pomoc *ad hoc* na podstawie rozporządzenia (UE) nr 702/2014.

- (149) Ponadto Komisja przypomina, że zgodnie z art. 3 rozporządzenia (UE) nr 702/2014 programy pomocy, pomoc indywidualna przyznana w ramach programów pomocy oraz pomoc *ad hoc* są zgodne z rynkiem wewnętrznym w rozumieniu art. 107 ust. 2 lub 3 Traktatu i wyłączone z wymogu zgłoszenia ustanowionego w art. 108 ust. 3 Traktatu, jeżeli pomoc taka spełnia wszystkie warunki przewidziane w tym rozporządzeniu.
- (150) Zgodnie z art. 6 ust. 1 rozporządzenia (UE) nr 702/2014 rozporządzenie to miało zastosowanie jedynie do pomocy, która wywołuje efekt zachęty.
- (151) Zgodnie z art. 6 ust. 2 rozporządzenia (UE) nr 702/2014 uznawano, że pomoc wywołuje efekt zachęty, jeżeli beneficjent złożył do danego państwa członkowskiego pisemny wniosek o przyznanie pomocy przed rozpoczęciem prac nad projektem lub rozpoczęciem działalności.
- (152) W decyzji o wszczęciu postępowania Komisja nie zakwestionowała prawidłowości złożenia wniosków o przyznanie pomocy, a postępowanie wyjaśniające potwierdziło, że warunek spełniono i że żadna pomoc nie została przyznana bez uprzedniego złożenia wniosku.
- (153) Zgodnie z art. 6 ust. 3 rozporządzenia (UE) nr 702/2014 uznawano, że pomoc *ad hoc* przyznana dużym przedsiębiorstwom wywołuje efekt zachęty, jeśli państwo członkowskie, oprócz zapewnienia spełnienia warunku określonego w ust. 2 [tego artykułu], przed przyznaniem danej pomocy *ad hoc* stwierdziło, że dokumentacja przygotowana przez beneficjenta wykazuje, że pomoc skutkowałaby co najmniej jedną z sytuacji wymienionych w ust. 3 lit. a)–d) tego artykułu.
- (154) Zgodnie z motywem 24 rozporządzenia (UE) nr 702/2014, w przypadku jakiegokolwiek pomocy *ad hoc* objętej tym rozporządzeniem, przyznanej dużemu przedsiębiorstwu, państwo członkowskie, oprócz uwzględnienia warunków dotyczących efektu zachęty obowiązujących w przypadku MŚP, powinno było również zapewnić, aby beneficjent sporządził, w formie dokumentu wewnętrznego, analizę wykonalności projektu lub działań objętych pomocą w przypadku otrzymania pomocy oraz bez niej. Państwo członkowskie powinno sprawdzić także, czy wspomniany dokument potwierdza istotne zwiększenie zakresu projektu lub działania, istotne zwiększenie całkowitej kwoty, jaką beneficjent przeznaczają na projekt lub działania objęte pomocą, lub też znaczące przyspieszenie realizacji przedmiotowego projektu lub działania. Dowód na występowanie efektu zachęty powinien też stanowić fakt, że w przypadku braku pomocy dany projekt inwestycyjny lub działanie nie zostałyby zrealizowane jako takie na danym obszarze wiejskim.
- (155) Zdaniem Komisji dokument opisany w motywie 24 rozporządzenia (UE) nr 702/2014 oraz wymagany na podstawie art. 6 ust. 3 tego rozporządzenia był w istocie równoważny ze scenariuszem alternatywnym. Ponadto, podobnie jak w przypadku scenariusza alternatywnego, państwo członkowskie miało obowiązek sprawdzenia przed przyznaniem pomocy *ad hoc*, czy dokumentacja przygotowana przez beneficjenta wykazała, że pomoc spowodowałaby co najmniej jedną z sytuacji wymienionych w ust. 3 lit. a)–d) tego artykułu.
- (156) W decyzji o wszczęciu postępowania Komisja wyraziła wątpliwości, czy beneficjenci, którzy w momencie przyznawania pomocy byli dużymi przedsiębiorstwami, przedstawili scenariusz alternatywny⁽⁴²⁾.
- (157) W trakcie postępowania wyjaśniającego władze czeskie nie dostarczyły informacji, które wskazywałyby na to, że przed przyznaniem pomocy władze sprawdziły, czy dokumentacja przygotowana przez beneficjenta wykazała, że pomoc spełniała warunki określone w art. 6 ust. 3 lit. a)–d) rozporządzenia (UE) nr 702/2014. Wcześniejsze wyjaśnienia władz czeskich, jakoby pomoc została przyznana niektórym dużym przedsiębiorstwom, ponieważ zostały one nieprawidłowo uznane za MŚP, potwierdzają raczej, zdaniem Komisji, że w tym przypadku nie zastosowano szczególnych warunków odnoszących się do pomocy dla dużych przedsiębiorstw.

⁽⁴²⁾ Por. motyw 115 decyzji o wszczęciu postępowania.

- (158) Sady CZ s.r.o. i Lužanská Zemědělská a.s., dwie spółki beneficjenci, które powołały się na argument dotyczący pomocy *ad hoc* zgodnie z art. 6 ust. 3 rozporządzenia (UE) nr 702/2014, nie sprecyzowały, czy przedłożyły dokumenty wewnętrzne wymagane zgodnie z art. 6 ust. 3 tego rozporządzenia do oceny *ex ante* dokonywanej przez organy krajowe. Obie spółki przedłożyły jednak Komisji kopie swoich wniosków o przyznanie pomocy, z których da się stwierdzić, że takiej dokumentacji nie zawarto we wnioskach o przyznanie pomocy. To samo dotyczy wszystkich pozostałych dużych przedsiębiorstw, które przedstawiły uwagi dotyczące decyzji o wszczęciu postępowania. Władze czeskie nie określiły w swoich uwagach, czy otrzymały dokumenty wewnętrzne wymagane na podstawie art. 6 ust. 3 rozporządzenia (UE) nr 702/2014 na potrzeby oceny *ex ante*. Władze czeskie ograniczyły się do stwierdzenia, że pomoc przyznana dużym przedsiębiorstwom spełniała kryterium efektu zachęty i była proporcjonalna (motywy 71–74). Komisja stwierdza zatem, że organy państwa członkowskiego nie zweryfikowały *ex ante* zgodności z art. 6 ust. 3 rozporządzenia (UE) nr 702/2014.
- (159) Zgodnie z art. 6 ust. 4 rozporządzenia (UE) nr 702/2014, w drodze odstępstwa od ust. 2 i 3 tego artykułu, środki w formie korzyści podatkowych uznawano za wywołujące efekt zachęty, o ile spełnione zostały warunki określone w tym ustępie. Pomoc będąca przedmiotem postępowania wyjaśniającego została przyznana w formie dotacji bezpośredniej, a nie jako korzyść podatkowa. Odstępstwo to nie miało zatem zastosowania.
- (160) Nie miało również zastosowania odstępstwo od wymogu efektu zachęty określonego w art. 6 ust. 5 rozporządzenia (UE) nr 702/2014, w którym wymienione są kategorie pomocy, w odniesieniu do których nie obowiązywał wymóg wywoływania efektu zachęty lub przyjęto, że wywołują one taki efekt. Pomoc na inwestycje nie była objęta tym odstępstwem.
- (161) Na tej podstawie Komisja stwierdza, że warunki określone w art. 6 ust. 3 rozporządzenia (UE) nr 702/2014 nie zostały spełnione, a zatem zgodnie z jego art. 3 rozporządzenie (UE) nr 702/2014 nie mogło mieć zastosowania do przedmiotowej pomocy.
- (162) Komisja nie zgadza się zatem z argumentem spółek SADY CZ s.r.o. i Lužanská Zemědělská a.s., jakoby przyznana im (lub innym dużym przedsiębiorstwom) pomoc stanowiła pomoc *ad hoc* zgodnie z art. 6 ust. 3 rozporządzenia (UE) nr 702/2014.

7.3.2. Wniosek

- (163) Biorąc pod uwagę, że taka pomoc nie spełniała wszystkich warunków określonych w rozdziale I rozporządzenia (UE) nr 702/2014, zgodnie z art. 3 tego rozporządzenia⁽⁴³⁾ nie podlegała ona zwolnieniu z wymogu zgłoszenia przewidzianego w art. 108 ust. 3 TFUE.
- (164) Komisja stwierdza, że władze czeskie nie wypełniły obowiązku określonego w art. 108 ust. 3 TFUE, ponieważ przyznały pomoc inwestycyjną niektórym beneficjentom przed jej zgłoszeniem i zatwierdzeniem przez Komisję. Komisja utrzymuje zatem, że taką pomoc należy uznać za pomoc niezgodną z prawem w rozumieniu art. 1 lit. f) rozporządzenia (UE) 2015/1589.

7.4. Zgodność pomocy z rynkiem wewnętrznym

- (165) Zgodnie z art. 107 ust. 3 lit. c) TFUE pomoc może zostać uznana za zgodną z rynkiem wewnętrznym, jeśli jest przeznaczona na ułatwianie rozwoju niektórych działań gospodarczych lub niektórych regionów gospodarczych, o ile nie zmienia warunków wymiany handlowej w zakresie sprzecznym ze wspólnym interesem.
- (166) W decyzji o wszczęciu postępowania Komisja przedstawiła szczegółowe badanie zgodności obu programów SA.50787 i SA.50837 (w tym pomocy już udzielonej dużym przedsiębiorstwom) z unijnymi zasadami pomocy państwa⁽⁴⁴⁾ obowiązującymi w tamtym czasie. W omawianym przypadku były to: część I („Wspólne zasady oceny”) oraz część II sekcja 1.1.1.1. („Pomoc na inwestycje w rzeczowe aktywa trwałe oraz wartości niematerialne i prawne w gospodarstwach rolnych związane z produkcją podstawową produktów rolnych”) wytycznych z 2014 r., które obowiązywały w czasie przyznania pomocy⁽⁴⁵⁾ dużym przedsiębiorstwom.

⁽⁴³⁾ Zob. też wyrok z dnia 5 marca 2019 r., Eesti Pagar, C-349/17, EU:C:2019:172, pkt 59.

⁽⁴⁴⁾ Por. motywy 70–89 decyzji o wszczęciu postępowania.

⁽⁴⁵⁾ Por. motywy 69 decyzji o wszczęciu postępowania.

- (167) Jeżeli chodzi o zgodność programów ze szczególnymi warunkami określonymi dla pomocy inwestycyjnej w sekcji 1.1.1.1. wytycznych z 2014 r., Komisja wstępnie stwierdziła, że oba programy (w tym pomoc już wdrożona na rzecz dużych przedsiębiorstw) spełniają te warunki.
- (168) Jeżeli chodzi o ocenę zgodności programów ze wspólnymi zasadami oceny na podstawie art. 107 ust. 3 TFUE, określonymi w części I wytycznych z 2014 r., to Komisja doszła do odmiennych wstępnych wniosków w przypadku pomocy przyznanej przed jej zgłoszeniem niż w przypadku pomocy, która miała zostać przyznana dopiero po zatwierdzeniu przez Komisję i powiadomieniu Czech o decyzji Komisji.
- (169) Jakkolwiek we wstępnej opinii Komisja potwierdziła, że ta ostatnia pomoc była zgodna ze wspólnymi zasadami oceny⁽⁴⁶⁾, to w odniesieniu do pomocy już przyznanej dużym przedsiębiorstwom przed jej zgłoszeniem wniosek był inny. W szczególności Komisja wyraziła wątpliwości co do proporcjonalności takiej pomocy oraz wywoływania efektu zachęty⁽⁴⁷⁾.
- (170) Komisja przypomina, że istniały wątpliwości co do tego, czy duże przedsiębiorstwa, które omyłkowo otrzymały pomoc w ramach programów objętych wyłączeniem grupowym i które zasadniczo realizowały programy SA.50787 i SA.50837 przed ich zgłoszeniem, przedstawiły scenariusz alternatywny oraz czy przyznana pomoc była zgodna z podejściem opierającym się na dodatkowych kosztach netto, o którym mowa w pkt (95)–(97) wytycznych z 2014 r. Komisja argumentowała, że w przypadku prawdopodobnego braku scenariusza alternatywnego władze czeskie nie były w istocie w stanie ustalić przez porównanie ze scenariuszem braku pomocy, że kwoty pomocy były proporcjonalne i odpowiadały dodatkowym kosztom netto realizacji inwestycji w danym obszarze.
- (171) Komisja przypomina, że wszyscy beneficjenci, którzy przedstawili swoje uwagi do decyzji o wszczęciu postępowania, wskazali w co najmniej jednym ze swoich wniosków o przyznanie pomocy w latach 2016 i 2017 status dużego przedsiębiorstwa, a nie MSP w momencie przyznawania pomocy. W każdym razie ich status jako dużych przedsiębiorstw można było stwierdzić na podstawie przedłożonej dokumentacji towarzyszącej wnioskowi o przyznanie pomocy.
- (172) Wszyscy beneficjenci, którzy przedstawili swoje uwagi do decyzji o wszczęciu postępowania, potwierdzili też, że władze czeskie nie zażądały przedstawienia scenariusza alternatywnego, mimo że we wnioskach o przyznanie pomocy lub w dokumentacji towarzyszącej beneficjenci ci wskazali, że są dużymi przedsiębiorstwami.
- (173) Wszyscy beneficjenci, którzy przedstawili swoje uwagi do decyzji o wszczęciu postępowania (motywy 76–110), twierdzili, że pomoc wywołała efekt zachęty pomimo braku scenariusza alternatywnego i jego weryfikacji przez władze czeskie. Większość z nich zawarła taki scenariusz alternatywny w piśmie przedłożonym Komisji. Takie stanowisko beneficjentów, którzy przedstawili swoje uwagi do decyzji o wszczęciu postępowania, potwierdziły władze czeskie (motyw 71).
- (174) Komisja ocenia argumenty dotyczące istnienia efektu zachęty w świetle odpowiednich punktów zawartych w części I sekcja 3.4 wytycznych z 2014 r.
- (175) Zgodnie z pkt (70) wytycznych z 2014 r. pomoc nie stanowiła zachęty dla beneficjenta, jeżeli prace nad danym projektem lub odpowiednie działania rozpoczęły się przed złożeniem przez beneficjenta wniosku o przyznanie pomocy do władz krajowych.
- (176) Zgodnie z pkt (72) wytycznych z 2014 r. oprócz podania informacji określonych w pkt (71) tych wytycznych duże przedsiębiorstwa były zobowiązane opisać we wniosku sytuację, jaka nastąpiłaby w razie nieotrzymania pomocy, i przedstawić odpowiednie dokumenty uzasadniające opisaną we wniosku sytuację alternatywną, którą określa się jako scenariusz alternatywny lub projekt alternatywny lub działanie alternatywne.
- (177) Ponadto, zgodnie z pkt (73) wytycznych z 2014 r., organ przyznający pomoc miał obowiązek w momencie przyjęcia wniosku skontrolować wiarygodność scenariusza alternatywnego i potwierdzić, że pomoc wywołuje wymagany efekt zachęty.

⁽⁴⁶⁾ Por. motyw 102 decyzji o wszczęciu postępowania.

⁽⁴⁷⁾ Por. motywy 116 i 122 decyzji o wszczęciu postępowania.

- (178) Kopie wniosków o przyznanie pomocy i towarzyszące im dokumenty przedłożone Komisji potwierdzają, że duży beneficjenci, którzy przedstawili swoje uwagi do decyzji o wszczęciu postępowania, złożyli wnioski o przyznanie pomocy, zanim im ją przyznano.
- (179) Jednakże postępowanie wyjaśniające potwierdziło ponad wszelką wątpliwość, że żaden z wniosków o przyznanie pomocy złożonych przez duże przedsiębiorstwa nie zawierał scenariusza alternatywnego. Wynika z tego, że władze czeskie nie sprawdziły ani nie potwierdziły przed przyznaniem pomocy dużym przedsiębiorstwom, czy pomoc dla nich wywoływała efekt zachęty.
- (180) Z pkt (72) i (73) wytycznych z 2014 r. wynika, że wymagane było spełnienie obu tych warunków przed przyznaniem pomocy, tj. wnioskodawca był zobowiązany opisać we wniosku sytuację, jaka nastąpiłaby w razie nieotrzymania pomocy, a organ przyznający pomoc miał obowiązek zweryfikować tę sytuację przed przyznaniem pomocy. Jeżeli te dwa warunki nie są spełnione, istnienie efektu zachęty pozostaje hipotetyczne i nieudowodnione.
- (181) Komisja podkreśla, że nie można zakładać istnienia efektu zachęty pomocy, lecz wnioskodawca powinien go wykazać, a organ przyznający pomoc – potwierdzić go przed przyznaniem pomocy. Ponadto pkt (72) wytycznych z 2014 r. zawierał wymóg opisanie scenariusza alternatywnego we wniosku o przyznanie pomocy. Ani ten punkt, ani żaden inny punkt wytycznych z 2014 r. nie przewidywał żadnego innego sposobu przedstawienia scenariusza alternatywnego. Komisja nie może zatem ani zaakceptować, ani ocenić *ex post* scenariuszy alternatywnych, które beneficjenci dużych przedsiębiorstw przedstawili wraz z uwagami do decyzji o wszczęciu postępowania.
- (182) W związku z tym potwierdzony zostaje pierwotny pogląd, że pomoc nie wywołała efektu zachęty.
- (183) Jeżeli chodzi o kryterium proporcjonalności, Komisja przypomina zasady, które miały zastosowanie do przedmiotowej pomocy w momencie jej przyznania dużym przedsiębiorstwom:
- (184) Zgodnie z pkt (95) wytycznych z 2014 r. w przypadku pomocy inwestycyjnej przyznanej dużym przedsiębiorstwom w ramach zgłoszonych programów pomocy, państwa członkowskie musiały zapewnić, by kwota pomocy była ograniczona do minimum zgodnie z podejściem opierającym się na dodatkowych kosztach netto.
- (185) Zgodnie z pkt 97 wytycznych z 2014 r. państwo członkowskie miało obowiązek zapewnić, by kwota pomocy odpowiadała dodatkowym kosztom netto realizacji inwestycji w danym obszarze, wynikającym z porównania z alternatywnym scenariuszem braku pomocy. W tym celu należało zastosować metodę przewidzianą w pkt (96) tych wytycznych, przyjmując maksymalną intensywność pomocy za wartość maksymalną. Ponadto kwota pomocy nie powinna przekraczać minimum niezbędnego do zapewnienia, by projekt był wystarczająco rentowny, np. nie powinna prowadzić do podniesienia jego wewnętrznej stopy zwrotu powyżej zwykłej stopy zwrotu stosowanej przez dane przedsiębiorstwo w innych podobnych projektach inwestycyjnych lub, jeśli takie stopy nie są dostępne, do zwiększenia wewnętrznej stopy zwrotu powyżej kosztu kapitału przedsiębiorstwa jako całości lub zysków zwykle odnotowywanych w danym sektorze.
- (186) Powyższe zasady proporcjonalności pomocy również wymagały sprawdzenia i potwierdzenia tego kryterium przed przyznaniem pomocy dużym przedsiębiorstwom.
- (187) W decyzji o wszczęciu postępowania Komisja wyraziła wątpliwości, czy pomoc przyznana dużym przedsiębiorstwom przed jej zatwierdzeniem przez Komisję była zgodna z podejściem opierającym się na dodatkowych kosztach netto, o którym mowa w pkt (95)–(97) wytycznych z 2014 r. ⁽⁴⁸⁾ W związku z tym Komisja zwróciła uwagę, że w przypadku prawdopodobnego braku scenariusza alternatywnego (na tym etapie) władze czeskie nie były w stanie zapewnić, aby kwoty pomocy odpowiadały dodatkowym kosztom netto realizacji inwestycji w danym obszarze, poprzez porównanie tych kosztów ze scenariuszem braku pomocy.
- (188) Postępowanie wyjaśniające potwierdziło, że duże przedsiębiorstwa nie przedstawiły scenariusza alternatywnego wraz z wnioskiem o przyznanie pomocy. Władze czeskie nie dysponowały zatem informacjami, które umożliwiłyby im sprawdzenie i potwierdzenie, czy pomoc była zgodna z podejściem opartym na dodatkowych kosztach netto, jak określono w pkt (95)–(97) wytycznych z 2014 r. Komisja podkreśla, że ani przytoczone pkt (95)–(97), ani żadne inne punkty wytycznych z 2014 r. nie przewidywały alternatywnej możliwości wykazania, że zastosowano podejście opierające się na dodatkowych kosztach netto. Dlatego potwierdzona zostaje pierwotna wątpliwość, czy ustalono proporcjonalność pomocy przyznanej dużym przedsiębiorstwom.

⁽⁴⁸⁾ Por. motyw 133 decyzji o wszczęciu postępowania.

- (189) Komisja uważa zatem, że pomocy przyznanej dużym przedsiębiorstwom przed datą zgłoszenia programów pomocy SA.50787 i SA.50837 nie można uznać za zgodną z rynkiem wewnętrznym na podstawie odstępstwa przewidzianego w art. 107 ust. 3 lit. c) TFUE, ponieważ pomoc ta nie spełniała warunków dotyczących istnienia efektu zachęty oraz proporcjonalności, określonych w mających zastosowanie wytycznych z 2014 r.
- (190) Jedna ze spółek beneficjentów pomocy (Lužanská Zemědělská a.s.) twierdzi w swoich uwagach do decyzji o wszczęciu postępowania, że choć wskazała w formularzu wniosku o przyznanie pomocy z 2017 r. swoją wielkość jako duże przedsiębiorstwo i choć jej status dużego przedsiębiorstwa powinien być znany władzom z dokumentów towarzyszących, to formalnie nie była dużym przedsiębiorstwem w momencie przyznawania pomocy w latach 2016 i 2017, a zatem przyznana pomoc była zgodna z rozporządzeniem (UE) nr 702/2014 (motyw 107). Spółka ta twierdzi, że stała się częścią Agrofert (dużego przedsiębiorstwa) w lipcu 2016 r., zatem zgodnie z brzmieniem art. 4 ust. 2 załącznika I do rozporządzenia (UE) nr 702/2014 nie utraciła statusu MŚP przez kolejne dwa lata, tj. miała nadal taki status w momencie złożenia wniosku o pomoc we wrześniu 2016 r., a następnie we wrześniu 2017 r.
- (191) Komisja stwierdza na wstępie, że spółka Lužanská Zemědělská zaprzecza treści własnych wniosków o przyznanie pomocy z 2016 r. i 2017 r., w których albo wyraźnie wskazała swoją wielkość jako duże przedsiębiorstwo, albo przynajmniej jej status dużego przedsiębiorstwa władze powinny były znać na podstawie dokumentów towarzyszących. Choćby zważywszy na to zmiana *ex post* stanowiska przedsiębiorstwa nie jest ani wiarygodna, ani możliwa do zaakceptowania. Jak twierdziły Czechy, pomoc dla dużych przedsiębiorstw przyznano przez pomyłkę (motyw 68), a podczas kontroli *ex post* nie uznano spółki Lužanská Zemědělská a.s. za MŚP⁽⁴⁹⁾.

W każdym razie Komisja twierdzi, że taka interpretacja art. 4 ust. 2 załącznika I do rozporządzenia (UE) nr 702/2014 zaproponowana przez spółkę Lužanská Zemědělská nie jest zgodna z wykładnią definicji MŚP dokonaną przez sądy unijne, która to wykładnia opiera się na zasadzie skuteczności. Komisja wyjaśniła swoją interpretację art. 4 ust. 2 i definicji MŚP w decyzji o wszczęciu postępowania⁽⁵⁰⁾ (jak przypomniano w motywach 54–60). Ten tok rozumowania pozostaje w mocy i nie został zakwestionowany przez Republikę Czeską ani przez żadną z osób trzecich.

- (192) W decyzji o wszczęciu postępowania⁽⁵¹⁾ Komisja stwierdziła, że zapewnienie takiego mechanizmu przedsiębiorstwom, które przekroczyły pułapy zatrudnienia lub pułapy finansowe ze względu na trwałą zmianę struktury, tj. wskutek zmiany właściciela w wyniku połączenia lub przejęcia, byłoby sprzeczne z zasadą skuteczności. Taka zmiana powoduje trwałe podwyższenie odpowiednich pułapów zatrudnienia lub pułapów finansowych, a zatem zmienne te nie są już uzależnione od wyników gospodarczych przedsiębiorstwa. Zdaniem Komisji w takim przypadku rzeczywistość gospodarza pokazuje, że dane przedsiębiorstwo nie jest prawdziwym MŚP. Wynika z tego, że chociaż taka szczególna sytuacja nie jest wyraźnie określona w art. 4 ust. 2 definicji MŚP w załączniku I do rozporządzenia (UE) nr 702/2014, również opartej na orzecznictwie sądów unijnych i zasadzie skuteczności, takie przedsiębiorstwo nie powinno, po trwałej zmianie właściciela, korzystać ze statusu MŚP.
- (193) Jeżeli przedsiębiorstwo przekroczyło odpowiednie pułapy dla MŚP w wyniku trwałej zmiany struktury lub właściciela po połączeniu lub przejęciu, momentem właściwym dla oceny jest moment transakcji (w wyniku której przedsiębiorstwo staje się trwałą częścią większej struktury), a nie moment zamknięcia ksiąg rachunkowych wnioskującego podmiotu prawnego.
- (194) Zgodnie z tą interpretacją Komisja uznaje, że spółka Lužanská Zemědělská a.s. (ani żaden inny beneficjent będący dużym przedsiębiorstwem) nie może powoływać się na art. 4 ust. 2 załącznika I do rozporządzenia (UE) nr 702/2014 na uzasadnienie swojego statusu MŚP w momencie składania wniosków o przyznanie pomocy w latach 2016 i 2017. Komisja jest zdania, że spółka Lužanská Zemědělská a.s. stała się dużym przedsiębiorstwem w momencie, gdy trwale została częścią Agrofert, a nie dopiero po przekroczeniu, w wyniku tej zmiany własności, pułapów zatrudnienia lub pułapów finansowych określonych w art. 2 tego załącznika w dwóch kolejnych okresach obrachunkowych. Pomoc przyznana spółce Lužanská Zemědělská a.s. (lub jakimkolwiek innemu dużemu przedsiębiorstwu będącemu beneficjentem) nie jest zatem objęta wyłączeniem grupowym na podstawie rozporządzenia (UE) nr 702/2014 (ponieważ art. 14 tego rozporządzenia ma zastosowanie wyłącznie do MŚP) i przyznanej pomocy nie można uznać za pomoc *ad hoc* dla dużych przedsiębiorstw (motywy 144, 147 i 148), a także pomoc ta jest zarówno niezgodna z prawem, jak i niezgodna z rynkiem wewnętrznym.

⁽⁴⁹⁾ Por. motyw 104 decyzji o wszczęciu postępowania.

⁽⁵⁰⁾ Por. motywy 108–113 decyzji o wszczęciu postępowania.

⁽⁵¹⁾ Por. motyw 112 decyzji o wszczęciu postępowania.

8. WNIOSEK

- (195) Komisja stwierdza, że pomoc przyznana dużym przedsiębiorstwom w formie dotacji bezpośrednich stanowi pomoc państwa w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE. Komisja stwierdza, że Czechy wdrożyły programy pomocy SA.50787 i SA.50837 niezgodnie z prawem, przyznając pomoc dużym przedsiębiorstwom przed jej zgłoszeniem, z naruszeniem art. 108 ust. 3 TFUE.
- (196) Ponadto z powyższej analizy wynika, że taka pomoc nie może zostać uznana za zgodną z rynkiem wewnętrznym.
- (197) Pomoc państwa przyznana przez Czechy dużym przedsiębiorstwom w ramach programów SA.50787 i SA.50837 przed ich zgłoszeniem jest zatem niezgodna z prawem i z rynkiem wewnętrznym.

9. ODZYSKANIE POMOCY

- (198) Zgodnie z art. 108 ust. 2 TFUE i z utrwalonym orzecznictwem sądów unijnych w przypadku stwierdzenia niezgodności pomocy państwa z rynkiem wewnętrznym Komisja jest uprawniona do podjęcia decyzji o zmianie formy lub wycofaniu pomocy przez państwo członkowskie⁽³²⁾. Z utrwalonego orzecznictwa sądów unijnych wynika również, że nałożenie na państwo członkowskie obowiązku wycofania pomocy uznanej przez Komisję za niezgodną z rynkiem wewnętrznym służy przywróceniu stanu pierwotnego⁽³³⁾.
- (199) W tym kontekście sądy unijne ustaliły, że cel ten uznaje się za osiągnięty, jeżeli beneficjent pomocy niezgodnej z prawem dokonał jej zwrotu i utracił korzyść posiadaną względem konkurentów na rynku wewnętrznym, a ponadto została przywrócona sytuacja sprzed wypłaty pomocy⁽³⁴⁾.
- (200) Zgodnie z orzecznictwem art. 16 ust. 1 rozporządzenia (UE) 2015/1589 stanowi: „W przypadku gdy podjęte zostały decyzje negatywne w sprawach pomocy niezgodnej z prawem, Komisja podejmuje decyzję, że zainteresowane państwo członkowskie podejmie wszelkie konieczne środki w celu windykacji pomocy od beneficjenta (»decyzja o windykacji«). Komisja nie wymaga windykacji pomocy, jeżeli byłoby to sprzeczne z ogólną zasadą prawa Unii”.
- (201) W związku z tym Czechy są zobowiązane do odzyskania pomocy niezgodnej z prawem i wspólnym rynkiem (motywy 195 i 196) od wszystkich beneficjentów, którzy byli dużymi przedsiębiorstwami w momencie przyznania takiej pomocy, chyba że beneficjenci ci spełnili wszystkie warunki rozporządzenia Komisji 1408/2013⁽³⁵⁾ lub zastosowania ogólnej zasady prawa Unii, jak stwierdzono w toku formalnego postępowania wyjaśniającego. Proces odzyskiwania obejmuje czas od dnia przekazania pomocy beneficjentowi do dnia jej skutecznego odzyskania. Od kwot podlegających zwrotowi nalicza się odsetki do momentu skutecznego odzyskania środków.

Argument o zastosowaniu unijnej zasady pewności prawa w przedmiotowej sprawie

- (202) Władze czeskie zidentyfikowały siedem dużych przedsiębiorstw będących beneficjentami i rozpoczęły odpowiednie procedury mające na celu odzyskanie pomocy niezgodnej z prawem przyznanej w latach 2016–2017 w ramach jednego lub obu programów pomocy objętych wyłączeniem grupowym (motywy 69). Władze czeskie twierdzą jednak, że procedury te nie mogły zakończyć się faktycznym odzyskaniem pomocy od beneficjentów z powodów wyjaśnionych w motywach 117–119 niniejszej decyzji. Opierając się na wyrokach sądu krajowego oraz na prawie krajowym obowiązującym w momencie wszczęcia procedury odzyskania pomocy, w szczególności na § 15 ust. 3 lit. c) ustawy nr 218/2000 Biul.U. o zasadach budżetowych, władze czeskie powołują się na zasadę pewności prawa.

⁽³²⁾ Wyrok z dnia 12 lipca 1973 r., Komisja/Niemcy, C-70/72, EU:C:1973:87, pkt 13.

⁽³³⁾ Wyrok z dnia 21 marca 1990 r., Belgia/Komisja, C-142/87, EU:C:1990:125, pkt 66.

⁽³⁴⁾ Wyrok z dnia 17 czerwca 1999 r., Belgia/Komisja, C-75/97, EU:C:1999:311, pkt 64 i 65.

⁽³⁵⁾ Rozporządzenie Komisji (UE) nr 1408/2013 z dnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy *de minimis* w sektorze rolnym (Dz.U. L 352 z 24.12.2013, s. 9).

- (203) Komisja uważa, że § 15 ust. 3 lit. c) ustawy nr 218/2000 Biul.U. o zasadach budżetowych, w brzmieniu obowiązującym w chwili wszczęcia procedur odzyskania pomocy, był sprzeczny z obowiązującymi przepisami UE dotyczącymi odzyskiwania pomocy niezgodnej z prawem, jak wskazano w licznych wyrokach sądów unijnych, które przedstawiono poniżej.
- (204) Z orzecznictwa sądów unijnych wynika, że jeżeli pomoc przyznano na podstawie rozporządzenia w sprawie wyłączeń grupowych, mimo że przesłanki pozwalające na skorzystanie z wyłączenia zgodnie z tym rozporządzeniem nie były spełnione, pomoc ta została przyznana z naruszeniem obowiązku zgłoszenia, w związku z czym należy ją uznać za pomoc przyznaną bezprawnie ⁽⁵⁶⁾. Pomoc państwa, która nie jest objęta rozporządzeniem w sprawie wyłączeń grupowych nadal podlega obowiązkowi zgłoszenia, o którym mowa w art. 108 ust. 3 TFUE ⁽⁵⁷⁾.
- (205) Art. 108 ust. 3 TFUE należy interpretować w ten sposób, że przepis ów zobowiązuje organ krajowy do odzyskania z własnej inicjatywy pomocy, którą organ ten przyznał na podstawie rozporządzenia w sprawie wyłączeń grupowych, jeśli stwierdził on następnie, że warunki przewidziane w tym rozporządzeniu nie zostały spełnione ⁽⁵⁸⁾.
- (206) Jeśli organ krajowy stwierdza, iż pomoc, którą przyznał na podstawie rozporządzenia w sprawie wyłączeń grupowych, nie spełnia warunków pozwalających na skorzystanie z wyłączenia przewidzianego w tym rozporządzeniu, obowiązkiem tego organu jest podjęcie środków mających usunąć brak zgodności z prawem wdrożenia pomocy, tak aby beneficjent pomocy nie mógł nią dysponować w czasie, jaki pozostał do wydania decyzji przez Komisję, które to środki obejmują odzyskanie z własnej inicjatywy bezprawnie przyznanej pomocy ⁽⁵⁹⁾.
- (207) Ponadto Komisja przypomina o ustanowionej w orzecznictwie sądów unijnych ⁽⁶⁰⁾ zasadzie pierwszeństwa prawa UE, zgodnie z którą prawo UE ma pierwszeństwo w przypadku kolizji między aspektem prawa UE, a aspektem prawa krajowego. Zgodnie z tą zasadą sądy krajowe są zobowiązane do zapewnienia pełnej skuteczności przepisów prawa Unii, w tym w razie potrzeby odmawiając (z urzędu) stosowania wszelkich sprzecznych z nimi przepisów prawa krajowego.
- (208) Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału, zarówno organy administracyjne, jak i sądy krajowe, do których się zwrócono, mają obowiązek w ramach wykonywania swoich uprawnień nadania pełnej skuteczności przepisom prawa UE, które wywołują skutek bezpośredni wiążący władze państw członkowskich ⁽⁶¹⁾.
- (209) Komisja zaznacza też, że sądy krajowe muszą uwzględnić sytuację prawną wynikającą z prowadzonych przez Komisję postępowań, nawet jeśli ma ona charakter tymczasowy ⁽⁶²⁾. Oznacza to, że chociaż postępowanie wyjaśniające jest w toku, sądy krajowe muszą wyciągnąć skutki prawne z samej decyzji o wszczęciu postępowania i podjąć wszelkie odpowiednie działania w celu zaradzenia potencjalnemu naruszeniu obowiązku stosowania okresu zawieszenia.
- (210) Komisja przypomina również orzecznictwo sądów unijnych dotyczące spoczywającego na organie krajowym, do którego skierowano wniosek o przyznanie pomocy mogącej wchodzić w zakres rozporządzenia w sprawie wyłączeń grupowych, obowiązku dokładnego zbadania, w świetle przedstawionych mu informacji, czy pomoc, o którą wnioskowano, spełnia wszystkie istotne warunki przewidziane w tym rozporządzeniu, oraz odrzucić ten wniosek, jeżeli nie spełniono któregoś z tych warunków ⁽⁶³⁾.

⁽⁵⁶⁾ Wyrok z dnia 5 marca 2019 r., Eesti Pagar, C-349/17, EU:C:2019:172, pkt 87.

⁽⁵⁷⁾ Wyrok z dnia 5 marca 2019 r., Eesti Pagar, C-349/17, EU:C:2019:172, pkt 86.

⁽⁵⁸⁾ Wyrok z dnia 5 marca 2019 r., Eesti Pagar, C-349/17, EU:C:2019:172, pkt 95.

⁽⁵⁹⁾ Wyrok z dnia 5 marca 2019 r., Eesti Pagar, C-349/17, EU:C:2019:172, pkt 92 i 89.

⁽⁶⁰⁾ Wyrok z dnia 5 lutego 1963 r., Van Gend en Loos/Administratie der Belastingen, C-26/62, EU:C:1963:1; wyrok z dnia 15 lipca 1964 r., Costa/E.N.E.L., C-6/64, EU:C:1964:51; wyrok z dnia 9 marca 1978 r., Amministrazione delle finanze dello Stato/Simmenthal, C-106/77, EU:C:1978:49.

⁽⁶¹⁾ Wyrok z dnia 5 marca 2019 r., Eesti Pagar AS, C-349/17, EU:C:2019:172, pkt 90 i 91, oraz wyrok z dnia 14 września 2017 r., The Trustees of the BT Pension Scheme, C-628/15, EU:C:2017:687, pkt 54.

⁽⁶²⁾ Wyrok z dnia 21 listopada 2013 r., Deutsche Lufthansa, C-284/12, EU:C:2013:755, pkt 38.

⁽⁶³⁾ Wyrok z dnia 5 marca 2019 r., Eesti Pagar, C-349/17, EU:C:2019:172, pkt 93.

- (211) Komisja uważa, że § 15 ust. 3 lit. c) ustawy nr 218/2000 Biul.U., w brzmieniu obowiązującym w czasie wszczęcia postępowania o odzyskanie pomocy, zastosowany w przedmiotowej sprawie przez sąd krajowy, utrudnia skuteczne wykonanie przepisów UE dotyczących odzyskiwania pomocy niezgodnej z prawem i ze wspólnym rynkiem, ponieważ wyraźnie wyklucza możliwość skutecznego odzyskania już wypłaconej pomocy, jeżeli powodem odzyskania pomocy było naruszenie prawa UE przez decyzję o przyznaniu pomocy ⁽⁶⁴⁾.
- (212) Z utrwalonego orzecznictwa sądów unijnych wynika, że zasady pierwszeństwa i skuteczności prawa Unii Europejskiej wykluczają powoływanie się przez państwa członkowskie i beneficjentów pomocy na zasadę pewności prawa w celu ograniczenia odzyskania pomocy w przypadku kolizji między prawem krajowym a prawem Unii Europejskiej. W takim przypadku prawo Unii Europejskiej jest nadrzędne i należy wstrzymać się od stosowania przepisów krajowych lub należy je interpretować w sposób, który pozwala zachować skuteczność prawa Unii Europejskiej ⁽⁶⁵⁾.

Argument o istnieniu uzasadnionych oczekiwań osób trzecich

- (213) Duże przedsiębiorstwa będące beneficjentami, które przedstawiły Komisji swoje uwagi do decyzji o wszczęciu postępowania, stwierdziły w tych uwagach, że decyzje władz czeskich o przyznaniu pomocy wzbudziły uzasadnione oczekiwania co do zgodności pomocy ze wspólnym rynkiem. Przedstawiły one szereg czynników, które ich zdaniem świadczą o tym, że mogły one zasadnie oczekiwać, iż przyznana im pomoc spełnia wszystkie mające zastosowanie warunki. Większość tych osób trzecich argumentowała, że władze czeskie były w pełni świadome ich statusu dużych przedsiębiorstw w momencie przyznawania pomocy oraz że pomoc była proporcjonalna oraz wywoływała efekt zachęty pomimo braku scenariusza alternatywnego. Według tych osób trzecich władze czeskie wielokrotnie sprawdzały, czy warunki przyznania pomocy zostały spełnione, i nie wskazały żadnych niedociągnięć [zanim w wyniku kontroli *ex post* ustalono, że spółki beneficjenci nie były MŚP i w związku z tym błędnie otrzymały pomoc (motywy 78–110)].
- (214) Komisja przypomina, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem ⁽⁶⁶⁾ na prawo do ochrony uzasadnionych oczekiwań może powoływać się każda osoba znajdująca się w sytuacji, w której wykazano, że administracja Unii wzbudziła uzasadnione nadzieje w odniesieniu do przyznanej pomocy. Natomiast żadna osoba nie może powoływać się na naruszenie zasady ochrony uzasadnionych oczekiwań, gdy brak jest konkretnych zapewnień, które zostałyby jej przekazane przez organy administracji. Przyznanie pomocy państwa nie może prowadzić do powstania uzasadnionych oczekiwań osób trzecich co do prawidłowości takiej pomocy, jeżeli została ona przyznana z naruszeniem art. 108 ust. 3 TFUE ⁽⁶⁷⁾.
- (215) Komisja zauważa, że zarzut uzasadnionych oczekiwań podniesiony przez osoby trzecie w przedmiotowej sprawie odnosi się tylko i wyłącznie do decyzji władz krajowych.
- (216) W tym względzie Komisja przypomina, że organ krajowy przyznający pomoc na podstawie rozporządzenia w sprawie wyłączeń grupowych nie może być uważany za posiadający uprawnienie do wydania ostatecznej decyzji stwierdzającej brak obowiązku zgłoszenia pomocy objętej wnioskiem skierowanym do Komisji zgodnie z art. 108 ust. 3 TFUE ⁽⁶⁸⁾.
- (217) Jeżeli organ krajowy przyznaje pomoc, nieprawidłowo stosując rozporządzenie w sprawie wyłączeń grupowych, czyni to z naruszeniem zarówno przepisów tego rozporządzenia, jak i art. 108 ust. 3 TFUE ⁽⁶⁹⁾. Taki sam wniosek dotyczący niezgodnej z prawem pomocy naruszającej art. 108 ust. 3 TFUE nasuwa się w przedmiotowej sprawie, jeżeli ocenić pomoc dla dużych przedsiębiorstw jako przyznaną przed zgłoszeniem programów SA.50787 i SA.50837.

⁽⁶⁴⁾ § 15 ust. 3 lit. c) ustawy nr 218/2000 Biul.U. w brzmieniu obowiązującym do dnia 31.12.2021 r.

⁽⁶⁵⁾ Wyrok z dnia 5 października 2006 r., Komisja/Francja („Scott”), C-232/05, EU:C:2006:651, pkt 50–53.

⁽⁶⁶⁾ Wyrok z dnia 20 września 1990 r., Komisja/Niemcy, C-5/89, ECLI:EU:C:1990:320, pkt 13 i 14.

⁽⁶⁷⁾ Zob. m.in. wyrok z dnia 1 lipca 2010 r., Republika Włoska/Komisja Europejska, T-53/08, EU:T:2010:267; wyrok z dnia 11 listopada 2004 r., P Demesa i Territorio Histórico de Álava/Komisja, sprawy połączone C-183/02 P i C-187/02, EU:C:2004:701; wyrok z dnia 13 września 2010 r., Republika Grecka i in./Komisja Europejska, sprawy połączone T-415/05, T-416/05 i T-423/05, EU:T:2010:386.

⁽⁶⁸⁾ Wyrok z dnia 5 marca 2019 r., Eesti Pagar, C-349/17, EU:C:2019:172, pkt 101.

⁽⁶⁹⁾ Wyrok z dnia 5 marca 2019 r., Eesti Pagar, C-349/17, EU:C:2019:172, pkt 103.

- (218) Wynika z tego, że w takiej sytuacji przyznanie pomocy przez organ krajowy nie może wzbudzać u beneficjenta tej pomocy uzasadnionych oczekiwań co do jej zgodności z prawem ⁽⁷⁰⁾.
- (219) Ponadto zadaniem zainteresowanych osób trzecich jest wykazanie wymaganej ostrożności i należytej staranności oraz upewnienie się, że nie naruszono przepisów prawa UE ⁽⁷¹⁾. Trybunał potwierdził, że podmiot gospodarczy wykazujący należyłą staranność powinien zwykle być w stanie upewnić się, że dopełniono wymogów procedury przewidzianej w art. 108 TFUE ⁽⁷²⁾. W przedmiotowej sprawie beneficjenci będący dużymi przedsiębiorstwami nie zwrócili w szczególności uwagi na fakt, że krajowa podstawa prawna odnosiła się do art. 14 rozporządzenia (UE) nr 702/2014, który ma zastosowanie wyłącznie do MŚP (motyw 115).
- (220) Zgodnie z tym tokiem rozumowania Komisja uznaje za bezpodstawne twierdzenia osób trzecich, że doszło do naruszenia ich uzasadnionych oczekiwań. Jednocześnie ewentualne zapewnienia udzielone przez władze krajowe strom trzecim nie mogą być przywoływane jako okoliczności stojące na przeszkodzie odzyskaniu pomocy niezgodnej z prawem i ze wspólnym rynkiem.
- (221) W świetle powyższych argumentów beneficjenci nie mogą powoływać się na ogólne zasady prawa UE, takie jak zasada uzasadnionych oczekiwań i zasada pewności prawa, aby zapobiec odzyskaniu pomocy niezgodnej z rynkiem wewnętrznym przyznanej im niezgodnie z prawem. W związku z tym Komisja uważa, że nic nie stoi na przeszkodzie stosowaniu art. 16 ust. 1 rozporządzenia (UE) 2015/1589. Żadna ogólna zasada prawa Unii nie przeciwdziała odzyskaniu pomocy niezgodnej z prawem i ze wspólnym rynkiem, uznanej za taką w niniejszej decyzji.
- (222) Komisja stwierdza zatem, że władze czeskie są zobowiązane do podjęcia wszelkich odpowiednich działań w celu odzyskania pomocy już wypłaconej dużym przedsiębiorstwom, aby przywrócić sytuację gospodarczą, w jakiej znajdowałoby się beneficjenci bez przyznania pomocy niezgodnej z prawem i ze wspólnym rynkiem.
- (223) Władze czeskie zobowiązane są odzyskać kwoty pomocy określone w każdej decyzji przyznającej pomoc beneficjentowi ⁽⁷³⁾, który w momencie przyznania pomocy był dużym przedsiębiorstwem w rozumieniu definicji zawartej w załączniku I do rozporządzenia (UE) nr 702/2014, wraz z odsetkami od zwracanej pomocy. Odsetki nalicza się od dnia, w którym dana pomoc została udostępniona beneficjentowi, do daty jej skutecznego odzyskania, zgodnie z rozdziałem V rozporządzenia Komisji (WE) nr 794/2004 ⁽⁷⁴⁾ zmienionego rozporządzeniem Komisji (UE) 2015/2282 ⁽⁷⁵⁾.
- (224) Jeżeli chodzi o beneficjentów, których dotyczy odzyskanie pomocy – jakkolwiek niektórzy zostali już zidentyfikowani, to nie można wykluczyć, że odzyskanie pomocy będzie dotyczyło również innych beneficjentów. W związku z tym Komisja zwraca się do władz czeskich o wykonanie niniejszej decyzji oraz o odzyskanie pomocy niezgodnej z prawem i ze wspólnym rynkiem od wszystkich beneficjentów, którzy w momencie przyznania pomocy nie spełniali kryteriów definicji MŚP określonych w załączniku I do rozporządzenia (UE) nr 702/2014,

⁽⁷⁰⁾ Wyrok z dnia 5 marca 2019 r., *Eesti Pagar*, C-349/17, EU:C:2019:172, pkt 106.

⁽⁷¹⁾ Zob. m.in. wyrok z dnia 13 czerwca 2000 r., *EPAC/Komisja*, sprawy połączone T-204/97 i T-270/97, EU:T:2000:148.

⁽⁷²⁾ Wyrok z dnia 5 marca 2019 r., *Eesti Pagar*, C-349/17, EU:C:2019:172, pkt 98.

⁽⁷³⁾ W decyzjach o odzyskaniu pomocy władze czeskie określiły następujące kwoty, które należy odzyskać. Komisja przypomina, że zgodnie z art. 16 rozporządzenia (UE) 2015/1589 kwoty pomocy należy ponownie obliczyć w celu uwzględnienia odsetek płatnych od dnia, w którym pomoc niezgodna z prawem została udostępniona beneficjentowi, do daty jej windykacji.

Pomona Těšetice: 1 400 000 CZK (60 000 EUR)

ÚSOVSKO EKO: 1 000 000 CZK (43 000 EUR)

ÚSOVSKO AGRO: 4 700 000 CZK (200 400 EUR)

SADY CZ: 2 100 000 CZK (80 200 EUR)

RBQ SADY: 11 331 000 CZK (483 000 EUR)

M+A+J: 260 000 CZK (11 000 EUR)

Lužanská Zemědělská: 2 830 000 CZK (120 600 EUR)

⁽⁷⁴⁾ Rozporządzenie Komisji (WE) nr 794/2004 z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 659/1999 ustanawiającego szczegółowe zasady stosowania art. 93 Traktatu WE (Dz.U. L 140 z 30.4.2004, s. 1).

⁽⁷⁵⁾ Rozporządzenie Komisji (UE) 2015/2282 z dnia 27 listopada 2015 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 794/2004 w odniesieniu do formularzy zgłoszeniowych i formularzy informacji (Dz.U. L 325 z 10.12.2015, s. 1).

PRZYJMUJE NINIEJSZĄ DECYZJĘ:

Artykuł 1

Środki na rzecz beneficjentów będących dużymi przedsiębiorstwami, prowadzących działalność w zakresie podstawowej produkcji rolnej, na restrukturyzację sadów oraz na budowę nawadniania kropelkowego w sadach, na polach chmielowych, w winnicach i szkółkach, wdrożone przez Czechy niezgodnie z prawem przed powiadomieniem o decyzji C(2021)41 final, naruszają art. 108 ust. 3 TFUE i stanowią pomoc państwa w postaci dwóch programów.

Artykuł 2

Pomoc państwa, o której mowa w art. 1, wprowadzona w życie przez Czechy niezgodnie z prawem, z naruszeniem art. 108 ust. 3 TFUE, jest niezgodna z rynkiem wewnętrznym.

Artykuł 3

1. Czechy są zobowiązane odzyskać od beneficjentów będących dużymi przedsiębiorstwami pomoc niezgodną z rynkiem wewnętrznym, o której mowa w art. 1.
2. Do kwot podlegających zwrotowi dolicza się odsetki za cały okres poczynszy od dnia, w którym pomoc została przekazana do dyspozycji beneficjentów będących dużymi przedsiębiorstwami, do dnia jej faktycznego odzyskania.
3. Odsetki nalicza się narastająco zgodnie z rozdziałem V rozporządzenia (WE) nr 794/2004 zmienionego rozporządzeniem (WE) nr 271/2008 ⁽⁷⁾.

Artykuł 4

1. Odzyskanie pomocy, o której mowa w art. 1, odbywa się w sposób bezzwłoczny i skuteczny ⁽⁷⁾.
2. Czechy zapewniają wykonanie niniejszej decyzji w terminie czterech miesięcy od daty jej notyfikacji.

Artykuł 5

1. W terminie czterech miesięcy od daty notyfikacji niniejszej decyzji Czechy przekazują Komisji następujące informacje:
 - pełny wykaz beneficjentów będących dużymi przedsiębiorstwami, którzy otrzymali pomoc w ramach dwóch programów, o których mowa w art. 1;
 - łączną kwotę (kwotę główną i odsetki od zwracanej pomocy) do odzyskania od beneficjentów będących dużymi przedsiębiorstwami;
 - szczegółowy opis środków już podjętych oraz środków planowanych w celu wykonania niniejszej decyzji;
 - dokumenty potwierdzające, że beneficjentom będącym dużymi przedsiębiorstwami nakazano zwrot pomocy.
2. Do momentu całkowitego odzyskania pomocy, o której mowa w art. 1, Czechy na bieżąco informują Komisję o kolejnych środkach podejmowanych na szczeblu krajowym w celu wykonania niniejszej decyzji. Na wniosek Komisji Czechy bezzwłocznie przedstawiają informacje o środkach już podjętych oraz środkach planowanych w celu wykonania niniejszej decyzji. Dostarczają również szczegółowe informacje o kwotach pomocy oraz odsetkach już odzyskanych od beneficjentów będących dużymi przedsiębiorstwami.

⁽⁶⁾ Rozporządzenie Komisji (WE) nr 271/2008 z dnia 30 stycznia 2008 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 794/2004 w sprawie wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 659/1999 ustanawiającego szczegółowe zasady stosowania art. 93 Traktatu WE (Dz.U. L 82 z 25.3.2008, s. 1).

⁽⁷⁾ Art. 16 ust. 3 rozporządzenia (UE) 2015/1589.

Artykuł 6

Niniejsza decyzja skierowana jest do Republiki Czeskiej.

Sporządzono w Brukseli dnia 5 kwietnia 2024 r.

W imieniu Komisji
Margrethe VESTAGER
Wiceprzewodnicząca wykonawcza
